

ANAPUS
Gimimo ir Mirties

Jo Dieviškosios Kilnybės
A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos knygos

Lietuvių kalba

Bhagavad-gītā, kokia ji yra
Śrīmad-Bhāgavatam, 1 Giesmė (2 tomai)
Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo (2 tomai)
Viešpaties Caitanyos mokymas
Atsidavimo nektaras
Savęs pažinimo mokslas
Śrī Īsopaniṣada
Anapus laiko ir erdvės
Pamokymų nektaras
Yogos tobulybė
Akistata su mirtimi
Kelionė į savęs atradimą
Anapus gimimo ir mirties

Anglų kalba

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam (pabaigta mokinių)
Śrī Caitanya-caritāmṛta
Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Īsopaniṣad
Light of the Bhagavata
Easy Journey to Other Planets
Teachings of Lord Kapila, the Son of Devahūti
Teachings of Queen Kuntī
The Science of Self-Realization
Perfect Questions, Perfect Answers
Life Comes From Life
The Path of Perfection
Beyond Birth and Death
Kṛṣṇa Consciousness: The Topmost Yoga System
The Perfection of Yoga
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
On the Way to Kṛṣṇa
Rāja-vidyā: The King of Knowledge

ANAPUS

Gimimo ir Mirties

Jo Dieviškoji Kilnybė
A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda
Tarptautinės Kṛṣṇos sąmonės bendrijos įkūrėjas-ācārya

THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

Beyond Birth and Death (Lithuanian)

Skaitytojus, susidomėjusius knyga, Tarptautinė Krišnos
samonės organizacija kviečia rašyti arba apsilankyti centruose:

ISKCON

Raugyklos g. 23-1, 01140, Vilnius
tel. +370-5-2135218; vilnius@pamho.net

ISKCON

Savanorių pr. 37, 44255, Kaunas
tel. +370-37-222574

Kauno Vedų kultūros centras
Panerių g. 187, 48437, Kaunas
tel. +370-37-360710; mob. +370-60077910
info@veducentras.lt; www.veducentras.lt

Knygas anglų kalba galima užsisakyti adresu:

Bhaktivedanta Library Services
Petite Somme 2, 6940 Durbuy, Belgium
www.blservices.com

„Anapus gimimo ir mirties“ parengta pagal 1966 m.
Šrilos Prabhupādos skaitytų antro ir aštunto „*Bhagavad-gītos*“
skyriaus paskaitų stenogramą. Tekstą redagavo Šrilos
Prabhupādos mokinys Hayagrīva Dāsa (Howard Wheeler, M. A.).

Copyright © 2008 The Bhaktivedanta Book Trust International, Inc.

www.krishna.com
www.bbt.info
www.bbt.se

ISBN 978-91-7149-511-2

Knyga išleista 2008 m.

Turiny

1	„Aš“ – ne kūnas	7
2	Išsigelbėjimas mirties akimirka	13
3	Išsivadavimas iš materialaus pasaulio	23
4	Dangus, plytintis anapus	31
5	Drauge su Kṛṣṇa	43
	Apie autorių	53
	Kaip tarti sanskritą	57

1

„Aš“ – ne kūnas

*dehī nityam avadhyo 'yaṁ
dehe sarvasya bhārata
tasmāt sarvāṇi bhūtāni
na tvam śocitum arhasi*

„O Bharatos aini, esantysis kūne yra amžinas ir nesunaikina-
mas. Todėl tau neverta sielotis dėl jokios gyvosios būtybės.
[„Bhagavad-gītā“ 2.30].“

Pirmasis savęs pažinimo žingsnis – liautis tapatinus save su
fiziniu kūnu. „Aš ne kūnas, o amžina siela“, – štai ką reikia
visų pirma suvokti, norint įveikti gimimą bei mirtį ir patekti
į anapus esantį dvasinį pasaulį. Nepakanka kartoti „Aš nesu
kūnas“ – reikia šią tiesą iš tikrųjų įsisąmoninti, o tai nėra taip
lengva, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Mes esame ne

kūnai, o grynoji sąmonė, tačiau dėl tam tikrų priežasčių atsidūre kūno kiaušte. Jei mums iš tikrųjų rūpi mirties nevaržoma laimė ir laisvė, turime sugrįžti į savo prigimtinį būvį, t.y. išgryninti sąmonę.

Jei žmogus tapatina save su kūnu, jo laimės įsivaizdavimas tolygus karščiuojančio klijedesiui. Kai kurie filosofai įrodo, kad liguistą savęs tapatinimo su kūnu būseną reikia gydyti atsisakant veikti. Kadangi materialūs veiksmai yra mūsų nelaimių priežastis, nuo veiksmų reikia apskritai susilaikyti, tvirtina jie. Tobulumo viršūnė, jų supratimu, yra savotiška budistinė *nirvāṇa*, visiško neveiklumo būvis. Buda teigė, kad kūnas susiformuoja tam tikru būdu susijungus materijos elementams ir, jei pavyktų juos atskirti arba demontuoti, būtų pašalinta ir kančių priežastis. Jei mokesčių inspektorius nuodija gyvenimą žmogui, kuriam priklauso didelis namas, paprasčiausia išeitis – namą nugriauti. Tačiau „Bhagavad-gītā“ nurodo, kad kūnas nėra pats svarbiausias dalykas.

Be kūno, sudaryto iš materijos elementų, egzistuoja dar ir dvasia, kurios skiriamasis bruožas yra sąmonė.

Sąmonės egzistavimo fakto niekaip negalima paneigti. Juk kūnas be sąmonės yra paprastų paprasčiausias lavonas. Užgesus sąmonei nekalba mūsų lūpos, nemato akys, negirdi ausys. Tai aišku net vaikui. Neabejotina, kad sąmonė yra absoliučiai būtina tam, kad kūnas galėtų funkcionuoti. O kas ta sąmonė? Lygiai kaip karštis, dūmai ir šviesa yra ugnies skiriamieji bruožai, sąmonė yra sielos skiriamasis bruožas. Sielos, mūsų „aš“ energija reiškiasi sąmonės pavidalu. Maža to, sąmonė yra sielos egzistavimo įrodymas. Prie tokios išvados prieina ne tik „Bhagavad-gītā“, bet ir visi Vedų raštai.

Sielos egzistavimą pripažįsta tiek Śāṅkarācāryos pasekėjai impersonalistai, tiek ir *vaiṣṇavai*, priklausantys Śrī Kṛṣṇos mokinių sekai, o štai budizmo filosofai to nepripažįsta. Budistai tvirtina, kad sąmonė užgimsta tam tikru materijos elementų

jungimosi momentu, tačiau ši argumentą paneigia ta aplinkybė, kad turėdami visas materijos sudėtines dalis, iš jų sukurti sąmonės mes vis dėlto negalime. Visi materijos elementai yra ir mirusiojo kūne, tačiau sąmonės jam gražinti nepavyks. Žmogus nėra mašina. Sugedus mašinos detalei, ją galima pakeisti ir mašina vėl veiks, tačiau kai liaujasi funkcionavęs kūnas, kai jį palieka sąmonė, kūnui neįmanoma gražinti gyvybės, pakeitus neveikiantį organą. Siela skiriasi nuo kūno; kūnas gyvas tol, kol jame glūdi siela. Jei siela išėjo, gyvybės kūnui neišvėpsi.

Sielos egzistavimą neigiame todėl, kad mūsų jutimo organai jos nemato ir neapčiuopia. Tačiau pasaulyje yra daugybė dalykų, kurių mes nematome. Juslės labai netobulos, todėl mes nematome oro, radijo bangų, garso, tačiau tai nereiškia, kad visa tai neegzistuoja. Per mikroskopą ir kitus instrumentus mes išvydome dalykų, apie kuriuos netobulomis juslėmis pasitikintys žmonės anksčiau ir girdėt negirdėjo. Neverta skubėti daryti išvadą, kad sielos nėra, remiantis tuo, jog atomo dydžio sielos dar niekam nepavyko pamatyti plika akimi ar su didinimo instrumentais. Mes puikiausiai galime įsitikinti sielos egzistavimu, remdamiesi jos požymiais ir poveikiu.

„Bhagavad-gītoje“ [2.14] Śrī Kṛṣṇa nurodo, kad mūsų visų nelaimių priežastis yra tapatinimasis su kūnu.

*mātrā-sparśās tu kaunteya
śītoṣṇa-sukha-duḥkha-dāh
āgamāpāyino 'nityās
tāms titikṣasva bhārata*

„O Kuntī sūnau, laimė ir kančia trumpam pasirodo ir išnyksta – taip keičiasi žiemos ir vasaros. Šiuos pojūčius sukelia juslinis patyrimas, o Bharatos aini, ir reikia išmokti netrikdomam juos pakeisti.“

Vasarą sąlytis su šaltu vandeniu teikia atgaivą, tačiau žiemą

mes vengiame to paties vandens, nes jis tampa stingdomai šaltas. Kokybės prasme vanduo išlieka toks pats ir vasara, ir žiema, tačiau skirtingomis aplinkybėmis sąlytis su juo mums teikia malonumą arba skausmą.

Skausmo ir malonumo potyrius lemia kūnas. Priklausomai nuo aplinkybių mes juntame arba fizinį ir psichologinį malonumą, arba skausmą. Iš tikrųjų visi mes veržiamės į laimę, nes laimė yra sielos prigimtinis būvis. Siela neatsiejama nuo Aukščiausiosios Būtybės, kuri yra *sac-cid-ānanda-vigrahaḥ* – amžinatvės, žinojimo ir palaimos išikūnijimas. Juk ir paties Kṛṣṇos vardo („didžiausia palaima“) reikšmė nėra siaurai religinė. *Kṛṣ* reiškia „didžiausia“, o *ṇa* – „palaima“. Kṛṣṇa yra palaimos išikūnijimas, todėl mes, kaip neatsiejamos Jo dalelės, ir siekiame patirti palaimą. Lašas vandenyno vandens turi tokias pačias savybes kaip ir pats vandenynas. Būdami mikroskopinėmis Aukščiausiosios Visybės dalelėmis, mes irgi turime tokias pačias energines Aukščiausiojo savybes.

Mažutė, atomo dydžio siela suteikia žmogaus kūnui energijos veikti, ir jis savo rankomis kuria tikrus stebuklus. Pasulyje pastatyta daugybė miestų, greitkelių, tiltų, nuostabių pastatų, monumentų, jo istorijoje paliko pėdsaką didžiosios civilizacijos, tačiau kyla klausimas, kieno tai nuopelnas. Iš tikrųjų visa tai sukūrė kūne glūdinti mikroskopinė amžinoji siela. Jei mažutė dvasios kibirkštis gali kurti tokius stebuklus, sunku net įsivaizduoti Aukščiausiosios Dvasinės Visybės galimybes. Mikroskopinė dvasios kibirkštis iš prigimties trokšta turėti visybės savybes – amžinatvę, žinojimą ir palaimą, tačiau šiam troškimui išsipildyti trukdo jos materialusis kūnas. Informacija kaip sielai įgyvendinti savo troškimą pateikiama „*Bhagavad-gītoje*“.

Šiuo metu siekdami amžinatvės, žinojimo ir palaimos mes naudojames netinkama priemone. Sėkmingai įgyvendinti ši sieki mums trukdo materialusis kūnas. Todėl turime įsisąmo-

ninti, kad mūsų būtis neapsiriboja kūnu. Vien teorinių žinių čia maža. Mums reikia atsiriboti nuo kūno, būti ne kūno tarnais, o jo valdovais. Jei žmogus gerai vairuoja automobilį, automobilis bus jam labai naudingas, bet jei jis vairuoti nemoka, jam gresia nemenkas pavojus.

Kūną sudaro juslės, alkstančios juslių objektų. Akys žvelgia į gražų žmogų ir sako mums: „O, kokia graži mergina, koks gražus vaikinai. Eime prie jo arčiau.“ Ausys mums sako: „Kokia nuostabi muzika. Eime pasiklausyti.“ Liežuvis sako: „Štai puikus restoranas, ten labai gardžiai maitina. Užsukim.“ Juslės stumia mus tai vienur, tai kitur ir visiškai supainioja.

*indriyāṇāṁ hi caratāṁ
yan mano 'nuvidhīyate
tad asya harati prajñāṁ
vāyur nāvam ivāmbhasi*

„Kaip stiprus vėjas nusineša laivelį į vandenyną, lygiai taip ir protą užvaldžiusi nerimstanti juslė pasiglemžia žmogaus intelektą [„Bhagavad-gītā“ 2.67].“

Mums būtina išmokti tramdyti jusles. Tas, kuris išmokta suvaldyti jusles, vadinamas *gosvāmīu*. *Go* reiškia „jyslės“, o *svāmī* – „valdovas“. Todėl jusles suvaldęs žmogus laikomas *gosvāmīu*. Kṛṣṇa sako, kad tas, kuris tapatina save su iliuziniu materialiu kūnu, negali susivokti esąs amžinąja siela. Svaiginantys kūniški malonumai yra laikini, todėl neteikia tikro pasitenkinimo. Tikrasis džiaugsmas patiriamas ne kūnu, o siela. Gyventi reikia taip, kad jokie kūniški malonumai neišmuštų mūsų iš vėžių. Jei vis dėlto jiems pasiduodame, prarandame savo tikrąją dvasinę tapatybę.

*bhogaīśvarya-prasaktānāṁ
tayāpahṛta-cetasām*

PIRMAS SKYRIUS

*vyavasāyātmikā buddhiḥ
samādhau na vidhīyate*

*traiguṇya-viṣayā vedā
nistraiguṇyo bhavārjuna
nirdvando nitya-sattva-stho
niryoga-kṣema ātmavān*

„Kas negali atsispirti jusliniams malonumams ir alksta materialių turtu, kas dėl jų pameta galvą, tam negimsta tvirtas pasiryžimas su atsidavimu tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui. Vedos daugiausiai dėmesio skiria trims materialios būties *gunoms*. O Arjuna, pakilk virš jų, pasiek transcendencijos būvį, įveik dualizmą, atsikratyk naudos troškimo, savisaugos jausmo ir išitvirtink savyje („Bhagavad-gītā“ 2.44–45).“

Veda reiškia pažinimo knygą. Pasaulyje yra nemažai pažinimo knygų, jos skiriasi priklausomai nuo šalies, žmonių, kultūrinės aplinkos ir kitų aplinkybių. Indijoje pažinimo knygos vadinamos *Vedomis*, Vakaruose – *Senuoju* ir *Naujuoju Testamentais*. Musulmonų pažinimo knyga yra Koranas. Kokia šių pažinimo knygų paskirtis? Jų paskirtis – išmokyti mus suprasti, kad esame grynosios sielos. Jų paskirtis – reglamentuoti fizinę veiklą, nustatant tam tikras taisykles ir apribojimus, kuriuos vadina doroviniu kodeksu. Pavyzdžiui, Biblija nustato dešimt įsakymų, kurie reglamentuoja žmogaus gyvenimą. Kūną būtina valdyti, kad pasiektume aukščiausiąjį tobulumą; nesilaikant taisyklių tobulėti neįmanoma. Taisyklės būna įvairios, jos priklauso nuo šalies ir šventraščio, bet tai nesvarbu, kadangi jos nustatomos atsižvelgiant į laiką, aplinkybes ir žmonių mąstyseną. Tačiau visur ir visada galioja tas pats reglamentavimo ir kontrolės principas. Taip pat elgiasi ir valstybė, nustatydamą tam tikras taisykles, kurių valstybės piliečiai privalo laikytis. Be taisyklių neįmanoma patobulinti nei valdymo,

nei paties žmonių gyvenimo. Čia cituotame antrajame posme Śrī Kṛṣṇa sako Arjunai, kad taisykles ir apribojimus Vedos nustato visų pirma tam, kad būtų suvaldyti trijų būties *gunų* (dorybės, aistros ir neišmanymo) veikiamų žmonių veiksmai (*traigunya-viṣayā vedā*). Tačiau Kṛṣṇa pataria Arjunai sugrįžti į savo prigimtinių amžinosios sielos būvį ir įveikti materialiosios būties dualizmą.

Kaip jau sakėme, priešingi dualizmo poliai – karštis ir šaltis, malonumas ir skausmas – randasi juslėms suėjus į sąlytį su savo objektais. Kitaip sakant, juos gimdo susitapatinimas su kūnu. Kṛṣṇa pažymi, kad atkakliai siekiančius malonumų ir valdžios žmones užburia Vedų pažadai apie aukojimais ir taisyklių vykdymu pasiekiamus dangiškus džiaugsmus. Mes turime prigimtinę teisę į laimę, kadangi laimė yra amžinosios sielos įgimtas bruožas, tačiau siela labai klysta mėgindama patirti džiaugsmą per materiją.

Ieškodami malonumų visi mes orientuojamės į materialius objektus, stengiamės sukaupti kuo daugiau žinių. Vieni tampa chemikais, kiti fizikais, tretie politikais, menininkais ir t.t. Kiekvienas iš mūsų žino ką nors apie viską arba viską apie ką nors, ir paprastai tai laikoma išprusimu. Tačiau tą akimirką, kai atskiriame nuo kūno, iš mūsų išprusimo nieko nelieka. Galbūt ankstesniame gyvenime buvome garsūs mokslininkai, tačiau šiame gyvenime turime vėl pradėti viską iš naujo – lankyti mokyklą, mokytis skaityti ir rašyti. Praėjusį gyvenimą sukauptos žinios užmiršamos. Esmė tame, kad iš tikrųjų mes siekiame amžinojo pažinimo, tačiau turint materialų kūną tai – neįgyvendinamas tikslas. Visi norime patirti malonumą savo dabartiniu kūnu, tačiau kūniški malonumai negali suteikti tikrojo džiaugsmo. Kūniški malonumai netikri. Būtina suprasti, kad jei ir toliau vaikysimės netikrų malonumų, nepatirsime mums skirto amžinojo džiaugsmo.

Susitapatinimas su kūnu laikytinas amžinosios sielos liga.

Susirgęs žmogus netenka gyvenimo džiaugsmo. Pavyzdžiui, sergančiam gelta ledinukas atrodo kartus, jo saldumą gali pajusti tik sveikas žmogus. Ledinuko skonis nesikeičia, bet priklausomai nuo mūsų būklės jis atrodo skirtingas. Neišsigyde nuo fizinės būties sampratos, nepajusime dvasinio gyvenimo saldumo. Netgi priešingai, jis mums atrodys kartus. O jei dar giliau nersime į materialaus gyvenimo malonumus, liga dar labiau komplikuosis. Vidurių šiltine sergantis žmogus negali valgyti kieto maisto. Jei vaišinamas ligonis neatsispirs tokiam maistui, jo būklė pablogės ir iškils grėsmė jo gyvybei. Jei iš tikrųjų norime atsikratyti materialios būties kančių, turime apriboti savo fizinius poreikius ir malonumus.

Iš teisybės, materialus džiaugsmas yra netikras. Tikrasis džiaugsmas nesibaigia niekada. Vienas iš „Padma Purānos“ posmų skelbia: *ramante yogino 'nante*. Tai reiškia, kad tikrą džiaugsmą (*ramante*) patiria į dvasinį lygį siekiantys pakilti jogai (*yogino*), nes jų džiaugsmas yra *anante*, nesibaigiantis. Taip yra todėl, kad jogo patiriamas džiaugsmas susijęs su aukščiausiuoju džiaugsmo Subjektu (Rāma), Śrī Kṛṣṇa. Vienintelis ir tikrasis džiaugsmo subjektas yra Bhagavānas Śrī Kṛṣṇa. „Bhagavad-gītoje“ [5.29] Jis pats patvirtina šią mintį:

*bhoktāraṁ yajña-tapasāṁ
sarva-loka-maheśvaram
suhṛdaṁ sarva-bhūtānāṁ
jñātvā māṁ śāntim ṛcchati*

„Aš – galutinis visų aukojimų ir asketizmo tikslas, visų planetų ir pusdievių Aukščiausiasis Viešpats, visų gyvųjų būtybių draugas ir geradaris – kas Mane tokį pažįsta, kas išisamoni- no Mane iki galo, to materialios negandos daugiau nebekanki- na.“ *Bhoga* reiškia džiaugsmą. Gyvoji būtybė džiaugsmą patiria supratusi, kas yra džiaugsmo subjektas. Tikrasis džiaugsmo

subjektas – Aukščiausiasis Viešpats, o mes pašaukti teikti Jam džiaugsmą.

Materialiame pasaulyje tokie santykiai sieja vyrą ir žmoną: vyras yra džiaugsmo subjektas (*puruṣa*), o žmona – džiaugsmo objektas (*prakṛti*). *Prakṛti* reiškia moterį. *Puruṣa* (dvasia) yra subjektas, o *prakṛti* (būtis arba gamta) – objektas. Tačiau džiaugsmo akte dalyvauja abu. Jei vyras ir žmona ištis laimingi, žmona patiria laimės nė kiek nemažiau nei vyras, ir šiuo atžvilgiu tarp jų nėra jokio skirtumo. Nors vyriškasis pradas yra dominuojantis, o moteriškasis dominuojamas, laimės akimirka tokios perskyros išnyksta. Iš esmės, nė viena gyvoji būtybė nėra tikrasis džiaugsmo subjektas. Gyvoji būtybė yra *prakṛti*, ji pašaukta teikti džiaugsmą Viešpačiui, aukščiausiajam *Puruṣai*.

Dievas išsiskleidė į daugelį, mes – Jo skleidiniai. Dievas – vienas, tačiau Jis panūdo tapti daugeliu, kad patirtų džiaugsmą. Iš savo patirties žinome, kad sėdėti užsidarius kambaryje ir kalbėtis pačiam su savimi menkas, tiksliau sakant, joks malonumas. Kai kambaryje yra penki žmonės, jaučiamės kur kas geriau, o jei kalbame apie Kṛṣṇą dideliame būriui žmonių, mūsų džiaugsmas dar labiau padidėja. Džiaugsmą teikia įvairovė. Dievas tapo daugeliu savo malonumui, todėl mes pašaukti būti Jo laimės įrankiais. Toks mūsų prigimtinis būvis, tam buvome sukurti. Ir besimėgaujantysis, ir tas, kuriuo mėgaujama turi sąmonę, tačiau džiaugsmo objekto sąmonė priklauso nuo besimėgaujanciojo sąmonės. Nors Kṛṣṇa yra besimėgaujantysis, o mes esame tik Jo įrankiai, džiaugsmo patiriame po lygiai. Mūsų džiaugsmas tobulesnis tada, kai siekiame jo drauge su Dievu. Patirti džiaugsmą atskirai nuo Dievo, fiziniu lygmeniu, paprasčiausiai neįmanoma. „Bhagavad-gītoje“ apstu posmų, kuriuose skatinama atsisakyti žemiausių kūniškų malonumų:

*mātrā-sparśās tu kaunteya
śitoṣṇa-sukha-duḥkha-dāḥ*

PIRMAS SKYRIUS

*āgamāpāyino 'nityās
tāms titikṣasva bhārata*

„O Kuntī sūnau, laimė ir kančia trumpam pasirodo ir išnyksta – taip keičiasi žiemos ir vasaros. Šiuos pojūčius sukelia juslinis patyrimas, o Bharatos aini, ir reikia išmokti netrikdomam juos pakęsti [„Bhagavad-gītā“ 2.14].“

Grubusis fizinis kūnas yra tik materialiosios būties *gunų* sąveikos rezultatas, jis pasmerktas žūti.

*antavanta ime dehā
nityasyoktāḥ śārīriṇaḥ
anāśino 'prameyasya
tasmād yudhyasva bhārata*

„Materialusis nesunaikinamos, neišmatuojamos ir amžinos gyvosios būtybės kūnas pasmerktas žūti. Todėl kovok, o Bharatos aini [„Bhagavad-gītā“ 2.18].“

Neveltui Śrī Kṛṣṇa skatina mus įveikti kūniškosios būties sampratą ir pasiekti savo tikrąją, dvasinę būti.

*gunān etān atītya trīn
dehī deha-samudbhavān
janma-mṛtyu jarā-duḥkhair
vimukto 'mṛtam aśnute*

„Įveikusi tris materialiosios būties *gunas*, ikūnyta gyvoji būtybė nebejaučia su gimimu, senatve ir mirtimi susijusių kančių ir dar ši gyvenimą patiria tikrąją palaimą [„Bhagavad-gītā“ 14.20].“

Norėdami įveikti tris materialiosios būties *gunas* ir negrižtamai pasiekti grynąjį dvasinį būvį (*brahma-bhūta*) turime pasirinkti Kṛṣṇos sąmonės metodą. Caitanyos Mahāprabhu dovis, – *Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare | Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare*, – kartojimas palengvina

praktiką. Šis metodas vadinamas *bhakti-yoga* arba *mantra-yoga*, jį praktikuoja aukščiausio lygio transcendentalistai. Apie tai, kaip transcendentalistai suvokia, kad jų „aš“ egzistuoja anapus gimimo ir mirties, anapus fizinio kūno ir ištrūkę iš materialaus pasaulio patenka į dvasines sferas pasakoja tolesni skyriai.

2

Išsigelbėjimas mirties akimirką

Egzistuoja įvairių rūšių transcendentalistai: *haṭha-yogai*, *jnāna-yogai*, *dhyāna-yogai* ir *bhakti-yogai* – ir visi jie nusipelno patekti į dvasinį pasaulį. Žodis *yoga* reiškia jungti; *yogos* sistemos nutiesia mums kelią į transcendentinį pasaulį. Kaip jau kalbėta ankstesniame skyriuje, mus visus sieja prigimtinis ryšys su Aukščiausiuoju Viešpačiu, bet šiuo metu esame susitepę materija. Mūsų tikslas sugrįžti į dvasinį pasaulį, o *yoga* yra metodas, kuris leidžia šį tikslą įgyvendinti. Žodis *yoga* taip pat reiškia pliuso ženklą. Dabar mes esame būsenoje „minus Dievas, ar minus Aukščiausiasis“, bet kai Kṛṣṇa – Dievas įeina į mūsų gyvenimą, mūsų gyvenimas žmogaus pavidalu tampa tobulas.

Mirties akimirką mes užbaigiame tobulumo siekimo procesą. Visą gyvenimą turime praktikuoti metodą, priartinantį mus

prie tobulumo, kad mirties valandą, atėjus laikui palikti savo materialų kūną, tobulumo siekis būtų įgyvendintas.

*prayāṇa-kāle manasā calena
bhaktyā yukto yoga-balena 'caiva
bhruvor madhye prāṇam āveśya samyak
sa taṁ param puruṣam upaiti divyam*

„Kas mirties akimirką sutelkia gyvybės orą tarp antakių ir *yogos* galia neblaškomo proto ir visiškai atsidavęs Viešpačiui minty-se išlaiko Jo paveikslą, tas tikrai ateis pas Aukščiausiąjį Dievo Asmenį [„Bhagavad-gītā“ 8.10].“

Gyvenimo tobulumo siekimas – tai tarsi studijos universitete. Studentas ketverius ar penkerius metus studijuoja pasirinktą dalyką, o vėliau laiko egzaminą ir gauna diplomą. Taip ir studijuojant tobulumo siekimo mokslą, jei mokomės visą gyvenimą ir mirties akimirką išlaikome egzaminą, mums atsiveria kelias į dvasinį pasaulį. Mirties akimirka yra viso mūsų gyvenimo egzaminas.

*yaṁ yaṁ vāpi smaran bhāvāṁ
tyajaty ante kalevaram
taṁ tam evaiti kaunteya
sadā tad-bhāva-bhāvitah*

„Koki būties būvį atmins paliekantis kūną žmogus, o Kunti sūnau, į tokį jis būtinai ir pateks [„Bhagavad-gītā“ 8.6].“

Anot vieno bengalų posakio, mirtis parodys, kaip žmogus siekė tobulumo gyvenime. „Bhagavad-gītoje“ [8.11–12] Kṛṣṇa paaiškina, kaip reikia elgtis paliekant kūną. *Dhyana-yogui* (praktikuojančiam meditacijai) Kṛṣṇa skiria šiuos posmus:

*yad akṣaram veda-vido vadanti
viśanti yad yatayo vīta-rāgāḥ*

IŠSIGELBĖJIMAS MIRTIES AKIMIRKA

*yad icchanto brahmacaryam caranti
tat te padam saṅgrahaṇa pravakṣye*

*sarva-dvārāṇi samyamya
mano hr̥di nirudhya ca
mūrdhny ādhāyātmanaḥ prāṇam
āsthito yoga-dhāraṇām*

„Vedas išmanantys, pasaulio atsižadėję ir *omkarą* kartoiantys didieji išminčiai išengia į Brahmaną. Siekiantis šio tikslo laiko si skaištos išadų. Dabar Aš tau glaustai paaiškinsiu, kaip patirti išvadavimą. *Yogos* būvis – tai atsiribojimas nuo bet kokios juslinės veiklos. Užvėrus visus juslių vartus ir sutelkus protą į širdį, o gyvybės orą viršugalvyje, panyrama į *yogą* [„Bhagavad-gītā“ 8.11–12].“

Yogos sistemoje šis metodas vadinamas *pratyāhāra* („visiška priešybė“). Gyvendamas materialiam pasaulyje žmogus mato ir gėrisi žemišku grožiu, o mirties akimirka jis turi atitraukti jusles nuo materialių objektų ir regėti vidinį grožį. Ausys įpratusios prie įvairiausių žemiškų garsų, o mirties akimirka *yogas* turi girdėti transcendentinį *omkarą* viduje.

*om ity ekākṣaram brahma
vyāharan mām anusmaran
yaḥ prayāti tyajan deham
sa yāti paramām gatim*

„Tas, kuris praktikuoja šią *yogą* ir taria tobulą raidžių junginį, šventąjį skiemenį *om*, o atsiskirdamas nuo kūno galvoja apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, tas tikrai pasieks dvasines planetas [„Bhagavad-gītā“ 8.13].“

Taigi, jusles būtina atitraukti nuo išorinės veiklos ir sutelkti į *viṣṇu-mūrti* – Dievo pavidalą. Protas yra labai neramus, tačiau jį reikia sutelkti į širdyje glūdintį Viešpatį. Kai protas

yra sutelktas į širdį, o gyvybės oras – viršugalvyje, pasiekiamas *yog*os tobulumas.

Tą akimirką *yog*as apsisprendžia kur keliaus. Materialiaime pasaulyje egzistuoja nesuskaičiuojama daugybė planetų, o anapus materialaus pasaulio plyti dvasinis pasaulis. Kaip atrodo įvairios planetos *yog*as sužino iš Vedų šventraščių. Kaip ir žmogus, besirengiantis keliauti, pavyzdžiui, į Ameriką, ieško apie ją informacijos knygoje, taip ir *yog*as pasisemia žinių apie dvasines planetas iš Vedų raštų. *Yog*as turi žinių apie visas planetas, ir jis gali persikelti į kokią nori planetą be jokio erdvėlaivio. Kosminės kelionės mechaninėmis priemonėmis nėra labai geras būdas pasiekti kitas planetas. Galbūt keliems žmonėms pavyks materialiomis priemonėmis (erdvėlaiviais, skafandrais ir t.t.) įgyvendinti tokią kelionę, bet tam prireiks daugybės laiko, pastangų ir lėšų. Tai tikrai sudėtingas ir visai nepraktiškas metodas. Šiaip ar taip, mechaninių priemonių pagalba neįmanoma išsiveržti už materialaus pasaulio ribų.

Tinkamu persikėlimo į aukštesnias planetas metodu laikoma meditacinės *yog*os sistemos praktika, kitaip – *dhyana-yoga*. *Bhakti-yoga* šiuo tikslu nepraktikuojama. Krišnos – Aukščiausiojo Viešpaties tarnų nevilioja jokios šio materialaus pasaulio planetos, nes jie žino, jog kad ir kur keliautum, visur materialiaime pasaulyje galioja keturi principai – čia gimstama, senstama, sergama ir mirštama. Aukštesniosiose planetose gyvenimo trukmė ilgesnė nei Žemėje, bet ir jose mirtis neišvengiama. Sakydami „materialusis pasaulis“ turime omenyje visas planetas, kuriose karaliauja gimimas, senatvė, ligos ir mirtis, o „dvasinis pasaulis“ – planetas, kuriose negimstama, nesenstama, nesergama ir nemirštama. Išmintingieji nešvaisto jėgų, kad persikeltų į aukštesnę materialaus pasaulio planetą.

Jei žmogus bando patekti į aukštesnes planetas mechaninių priemonių pagalba, jo laukia neišvengiama mirtis, nes jo kūnas tiesiog nepritaikytas prie radikalių atmosferos pokyčių.

Tačiau tas, kuris siekia patekti į aukštesnes planetas praktikuodamas *yogą*, igis toje planetoje gyventi tinkamą kūną. Taip yra ir Žemėje: mes žinome, kad negalime gyventi vandenyje, o vandens gyviai negali gyventi sausumoje. Net šioje planetoje gyvajai būtybei reikalingas gyventi konkrečioje vietoje pritaikytas kūnas, lygiai taip atitinkamas kūnas reikalingas ir norint gyventi kitose planetose. Aukštesnėse planetose fizinio kūno egzistavimo trukmė gerokai ilgesnė negu Žemėje, nes pusė metų Žemėje prilygsta vienai dienai aukštesniosiose planetose. Vedose rašoma, kad gyvos būtybės aukštesniosiose planetose gyvena mažiausiai dešimt tūkstančių Žemės metų. Ir vis dėlto, nepaisant tokios ilgos gyvenimo trukmės, jų visų laukia mirtis. Net jei gyvai būtybei skirta gyventi dvidešimt penkerius, penkiasdešimt tūkstančių ar net dešimt milijonų metų, materialiaame pasaulyje mūsų gyvenimo metai yra suskaičiuoti ir galų gale ateina mirtis. Kaip nuo jos išsigelbėti? To moko „Bhagavad-gītā“.

*na jāyate mriyate vā kadācin
nāyam bhūtva bhavitā vā na bhūyaḥ
ajo nityaḥ śāśvato 'yam purāṇo
na hanyate hanyamāne śarīre*

„Siela negimsta ir nemiršta. Ji niekada neatsirado, niekada neatsiranda ir niekada neatsiras. Ji – negimusi, amžina, visada esanti, pirminė. Ji nežūva nužudžius kūną [„Bhagavad-gītā“ 2.20].“

Mes – sielos, todėl esame amžini. Jei taip, kodėl esame priversti gimti ir mirti? Tas, kuris savęs to paklausia, yra išmintingas žmogus. Krišną išsamoninusieji yra iš tiesų išmintingi, nes jų nedomina gyvenimas planetose kur karaliauja mirtis. Jie atsisakys ilgo gyvenimo, kad gautų panašų į paties Dievo kūną. *Īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ. Sat* čia reiškia „amžinas“, *cit* – „visažinantis“ ir *ānanda* – „spinduliuojantis

palaimą“. Kṛṣṇa yra malonumo šaltinis. Jei palikę šį kūną mes keliausime į dvasinį pasaulį – Kṛṣṇaloką ar kitą dvasinę planetą, igysime tokį pat *sac-cid-ānanda* kūną. Taigi Kṛṣṇos tarnų tikslas skiriasi nuo tikslo tų, kurie siekia pakilti į aukštesnes šio materialaus pasaulio planetas.

Gyvosios būtybės „aš“, siela, yra maža dvasinė kibirkštis. *Yogos* tobulumas yra šią dvasinę kibirkštėlę pakelti į viršugalvį. Jei *yogui* tai pavyksta, jis gali persikelti į bet kokią trokštamą materialaus pasaulio planetą. Jei *yogui* magą sužinoti, koks yra Mėnulis, jis gali keliauti į Mėnulį, jei jį domina aukštesniosios planetos, jis gali keliauti į aukštesniašias, – lygiai kaip mes Žemėje keliamume iš miesto į miestą – Iš Niujorko į Londoną ir t.t. Kad ir kur nukeliautume Žemėje, visur veikia ta pati vizų bei muitinės sistema, lygiai taip visose materialaus pasaulio planetose veikia keturi gamtos dėsniai: gimimas, senatvė, ligos ir mirtis.

Oṃ ity ekākṣaram brahma: mirties akimirka *yogas* ištaria *oṃ, oṃkāra*, glaustą transcendentinio garso formą. Jei *yogui* pavyksta ištarti šį garsą ir tuo pačiu metu prisiminti Kṛṣṇą, Viṣṇu (*mām anusmaran*), jis pasiekia aukščiausiąjį tikslą. *Yogos* tikslas – sutelkti mintis į Viṣṇu. Impersonalistai išsivaizduoja tam tikrą Aukščiausiojo Viešpaties pavidalą, o personalistams nieko nereikia išsivaizduoti – jie mato Viešpatį. Tačiau nepriklausomai nuo to, ar žmogus išsivaizduoja Viešpatį, ar iš tiesų Jį regi, jis turi sutelkti savo mintis į asmeninį Kṛṣṇos pavidalą.

*ananya-cetāḥ satatam
yo mām smarati nityaśaḥ
tasyāham sulabhaḥ pārtha
nitya-yuktasya yogināḥ*

„Lengva Mane laimėti tam, kuris visada atmena Mane ir negalvoja apie nieką kitą, nes jis, o Pṛthos sūnau, be paliovos su atsidavimu Man tarnauja [„Bhagavad-gītā“ 8.14].“

Tie, kurie tenkinasi laikinu gyvenimu, laikiniais malonumais ir laikinu būstu, nėra išmintingi, bent jau „Bhagavad-gītos“ požiūriu. Anot „Gītos“, laikini dalykai rūpi tik tiems, kurie negali pasigirti dideliu protu. Mes esame amžini – tai kodėl turėtume vaikytis laikinų dalykų? Niekam nepatinka laikinumas. Jei nuomojame butą ir buto savininkas paprašo mūsų išsikraustyti, mes labai nusimename, tačiau tikrai neliūdėsime, jei kraustomės į geresnį būstą. Mes esame amžini, todėl troškimas turėti amžiną būstą mums yra natūralus. Mes nenorime mirti, nes iš tiesų esame nemirtingi. Mes nenorime pasenti ir sirgti, nes tai išorinė ir laikina būseną. Karščiaivimas mums yra nenatūrali būseną, tačiau kartais ją patiriame ir turime varuoti vaistus bei imtis visų priemonių, kad jis praeitų. Keturių rūšių kančios panašios į karščiaivimą; jos egzistuoja, nes egzistuoja materialūs kūnas. Jei ištrūksime iš materialaus kūno, išsivaduosime ir iš kančių, kurios nuo kūno neatsiejamos.

Išsivaduoti iš laikino kūno trokštantiems impersonalistams Kṛṣṇa pataria kartoti skiemenį *om*. Taip jie užsitikrins galimybę persikelti į dvasinį pasaulį. Ir nors impersonalistai išengia į dvasinį pasaulį, į čia esančias dvasines planetas jie nepatenka, jie lieka *brahma-jyotir*. *Brahma-jyotir* galima palyginti su saulės šviesa, o dvasines planetas – su saulės rutuliu. Į dvasinį pasaulį patekę impersonalistai, pasineria į Aukščiausiojo Viešpaties švytėjimą, *brahma-jyotir*. Čia jie tampa dvasinėmis kibirkštėmis, taigi *brahma-jyotir* yra mirijadai tokių dvasinių kibirkščių. Tai ir yra „susilieėjimas su dvasine būtimi“. Susilieėjimas su dvasine būtimi nėra ištirpimas joje; dvasinė kibirkštis išsaugo individualumą, tačiau kadangi impersonalistai nenori turėti jokio asmeninio pavidalo, jie plauko švytėjime kaip dvasinės kibirkštys. *Brahma-jyotir* sudaro nesuskaičiuojama daugybė dvasinių kibirkščių, kaip saulės šviesą sudaro daugybė atomų.

Tačiau, kaip gyvosios esybės, mes trokštame patirti džiaugsmą. Vien egzistavimo juk nepakanka, dar norime patirti ir

palaimą (*ānanda*), ne tik amžinatvę (*sat*). Gyvoji esybė yra suverpta iš trijų savybių: amžinatvės, žinojimo ir palaimos. Įžengusieji į *brahma-jyotir* kuri laiką egzistuoja jame, suvokdami, kad jie susiliejo su Brahmanu ir įgavo Jo kokybę, tačiau jie nepatiria amžinosios *anandos* (palaimos), nes neturi šios savybės. Žmogus gali kuriam laikui užsidaryti namuose ir patirti džiaugsmą, skaitydamas knygą ar pasinėres į apmąstymus, bet neišmanoma būti užsisiklendus metų metais, o juo labiau visą amžinybę. Todėl susiliejus su beasmene Aukščiausiojo Viešpaties būtimi visada išlieka pavojus vėl nupulti į materialų pasaulį, nes poreikis bendrauti niekur neišnyksta. Taip teigiama „Śrīmad-Bhāgavatam“. Astronautai gali nukeliauti erdvėlaiviais tūkstančių tūkstančius kilometrų, bet, jei neras tinkamos planetos, kur galėtų nusileisti, jie grįš į Žemę. Jiems reikia pasiilsėti. Egzistuojant beasmeniu pavidalu poilsio sąvoka yra labai neaiški. Todėl „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakyta, kad net tada, kai impersonalistas įžengia į dvasinį pasaulį ir įgyja beasmenį pavidalą, o tai reikalauja didelių pastangų, jis vėl grįžta į materialų pasaulį, nes iš praleidžia vieną labai svarbų dalyką – tarnystę Viešpačiui su meile ir atsidavimu. Kol gyvename Žemėje, turime mokytis pamilti Kṛṣṇą, Aukščiausiąjį Viešpatį ir Jam tarnauti. Jei to išmoksime, mums atsivers kelias į dvasines planetas. Impersonalisto padėtis dvasiniame pasaulyje nėra amžina, nes vienatvė privers jį ieškoti bendravimo. Kadangi impersonalistas neužmezga asmeninių santykių su Aukščiausiuoju Viešpačiu, jam belieka ieškoti sąlygotų gyvųjų būtybių bendrijos materialiam pasaulyje.

Todėl be galo svarbu išsiaiškinti, kokia mūsų tikroji prigimtinė padėtis: mes veržiamės į amžinatvę, absoliutų žinojimą ir palaimą. Ilgai būdami vienatvėje – beasmeniam *brahma-jyotir* – mes nepatirsime pasitenkinimo ir vėl ieškosime jo materialiam pasaulyje. Tikrąjį pasitenkinimą teikia Kṛṣṇos sąmonė. Materialiam pasaulyje didžiausiu malonumu laikomas seksas. Tai

yra iškreiptas lytinio malonumo dvasiniame pasaulyje atspindys, malonumo, kurį teikia bendravimas su Kṛṣṇa. Tačiau būtų klaidinga manyti, kad lytiniai santykiai dvasiniame pasaulyje yra panašus į seksą materialiam pasaulyje. Ne, tai visai kas kita. Tačiau jei dvasiniame pasaulyje nebūtų lytinio gyvenimo, jo nebūtų ir materialiam pasaulyje. Materialiam pasaulyje seksas tėra iškreiptas atspindys – tikrasis gyvenimas vyksta Kṛṣṇoje, kuris pats įkūnija malonumą. Taigi geriausia mokytis pamilti Kṛṣṇą dabar, kad mirties akimirka galėtume persikelti į dvasinį pasaulį – Kṛṣṇaloką ir ten bendrauti su Kṛṣṇa. „Brahma-saṁhitoje“ [5.29] taip apibūdinamas Śrī Kṛṣṇa ir Jo buveinė:

*cintāmaṇi-prakara-sadmasu kalpa-vṛkṣa-
lakṣāvṛteṣu surabhīr abhipālayantam
lakṣmī-sahasra-śata-sambhrama-sevyamānaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi*

„Šlovinu pirmą pradi Viespatį Govindą, pirmąjį protėvį, kuris viešpatauja tarp troškimų medžių ir iš dvasinių brangakmenių pastatytose buveinėse, globoja karves ir patenkina visus norus. Jam su didžiausia pagarba ir meile patarnauja šimtai tūkstančių sėkmės deivių.“

Taip aprašoma Kṛṣṇaloka. Namai ten pastatyti iš vadinamojo „filosofinio akmens“. Viskas, prie ko jis prisiliečia, virsta auksu. Ten auga tik troškimų medžiai, patenkinantys visus norus – jie duoda viską, ko širdis geidžia. Šiame pasaulyje mango medžiai užaugina tik mango vaisius, apelsinmedžiai – tik apelsinus, tačiau Kṛṣṇalokoje bet kuris medis „sunokina“ troškimus. Karvės Kṛṣṇalokoje vadinamos *surabhi*, ir jų tešmenys visada pilni pieno. Štai taip Vedų šventraščiuose aprašomos dvasinės planetos.

Šiame materialiam pasaulyje mes susitaikėme su gimimo, mirties, senatvės ir ligų neišvengiamybe. Mokslininkai sukūrė

ištisą juslinių pramogų bazę, mirtinus ginklus, tačiau jie neišrado nieko, kas padėtų išspręsti senatvės, ligų, gimimo ir mirties problemas. Jie nepajėgūs sukurti mechanizmo, kuris užkirstų kelią senatvei, ligoms, gimimui ir mirčiai. Mes sugebame sukurti priemones, kurios pagreitina mirtį, tačiau esame nepajėgūs sukurti nieko, kas ją sustabdytų. Bet išmintingas žmogus sutelkia visą dėmesį ne į šias keturias materialaus gyvenimo kančias, o stengiasi atsakyti į klausimą, kaip patekti į dvasines planetas. Į nepaliojamą transą (*nitya-yuktasya yoginah*) panirusiojo dėmesys nenukrypsta niekur kitur. Jis visą laiką yra transo būsenoje. Jo mintys visada sutelktos į Kṛṣṇą ir niekur niekada nenukrypsta (*ananya-cetāḥ satatam yo mām smarati nityaśaḥ*). *Satatam* reiškia „niekur ir niekada“.

Būdamas Indijoje, gyvenau Vṛndāvanoje, ir nors dabar esu Amerikoje, tai nereiškia, kad iškeliavau iš Vṛndāvanos, nes mintimis aš visada esu su Kṛṣṇa, vadinas, aš esu Vṛndāvanoje nepaisant mano geografinės padėties. Išsamoninti Kṛṣṇą reiškia visą laiką mintimis gyventi su Kṛṣṇa Jo dvasinėje planetoje Goloka Vṛndāvanoje ir laukti, kada ateis atsisveikinimo su kūnu akimirka. *Smarati nityaśaḥ* reiškia „nuolat atmindamas“, ir tam, kuris nuolat atmena Kṛṣṇą, Viešpats yra *tasyāhaṁ sulabhaḥ* – lengvai pasiekiamas. Kṛṣṇa Pats sako, kad Jį lengva laimėti praktikuojant *bhakti-yogā*. Tad ar yra prasmė bandyti kitus metodus? Kartokime *Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare | Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare* dvidešimt keturias valandas per parą. Nebūtina laikytis jokių taisyklių. Galima kartoti gatvėje, metro, namie ar darbe. Už tai nereikia mokėti jokio mokesčio, tai nieko nekainuoja. Tad gal verta pabandyti?

3

Išsivadavimas iš materialaus pasaulio

Paprastai *jnaniai* ir *yogai* yra impersonalistai, ir nors jie pasiekia laikiną išsivadavimą susiliedami su beasmeniu švytėjimu, dvasiniu dangumi, jų pažinimas, anot „Śrīmad-Bhāgavatam“, nėra tyras. Per nuodėmių išpirkimą, askezę ir meditaciją jie pakyla iki Aukščiausiojo Absoliuto lygmens, bet, kaip jau buvo aiškinta, vėl puola į materialų pasaulį, nes deramai neįvertino Kṛṣṇos asmeninių savybių. Kas negarbina Kṛṣṇos lotoso pėdų, tam vėl teks nusileisti į materialų lygmenį. „Aš esu amžinas tarnas. Prašau leisk man kokiu nors būdu Tau tarnauti“, – tokia turėtų būti mūsų nuostata. Kṛṣṇa vadinamas *ajitaḥ* – nenugalimuoju, nes niekas negali Kṛṣṇos įveikti, tačiau, pasak „Śrīmad-Bhāgavatam“, tokios nuostatos besilaikanti gyvoji būtybė kaip mat pavergia Jo širdį. Taip pat „Śrīmad-Bhāgavatam“ pata-

ria liautis bandžius ieškoti Aukščiausiojo ribų. Mes negalime išmatuoti visatos, ką jau kalbėti apie Aukščiausiąjį. Mūsų ribotos žinios neleidžia mums aprėpti Kṛṣṇos, ir šitai suvokusį Vedos vadina išmintingu žmogumi. Mes turime nuolankiai suprasti, kad esame visatos dulkės. Reikia liautis, turint ribotas žinias, bandyti pažinti Aukščiausiąjį per filosofinę spekuliaciją, tapti nuolankiems ir klausytis apie Viešpatį iš dvasiškai susivokusios sielos lūpų ar iš tokių autoritetinių šaltinių, kaip „Bhagavad-gītā“.

„Bhagavad-gītoje“ Arjuna sužino apie Dievą iš paties Kṛṣṇos lūpų. Taip jis parodo pavyzdį, kad pažinti Aukščiausiąjį reikia nuolankiai klausant. Mes turime klausytis „Bhagavad-gītos“ iš Arjunos ar jo autoritetingo atstovo – dvasinio mokytojo, o išklausę vadovautis įgytomis žiniomis kasdieniniame gyvenime. „O mano Viešpatie, Tu esi nenugalimas“, – meldžiasi *bhaktas*, – „Tačiau šis kelias, klausymasis, padeda Tave nugalėti.“ Dievas yra nenugalimas, tačiau Viešpaties *bhaktas*, atmetęs bet kokias filosofines spekuliacijas ir klausydamasis, ką sako autoritetingi šaltiniai, lengvai pavergia Jo širdį.

„Brahma-saṁhitoje“ sakoma, kad yra du pažinimo būdai: aukštyneigis ir žemyneigis. Pasirinkęs aukštyneigį metodą žmogus skinasi kelią į pažinimą pats. „Man nè motais autoritetai ar knygos. Aš pats pažinsiu Dievą per meditaciją ir filosofiją,“ – mano jis. Kitas metodas – žemyneigis reiškia, kad žinios įgyjamos iš autoritetingo šaltinio. „Brahma-saṁhitoje“ sakoma, kad jei žmogus pasirenka aukštyneigį pažinimo kelią, net jei jis keliauja minties ar vėjo greičiu milijonus metų, jis vis tiek nepažins Dievo. Jam Dievo klausimas taip ir liks nesuvokiama paslaptis. Tačiau „Bhagavad-gītā“ siūlo paprastą Dievo pažinimo metodą: *ananya-cetāḥ satatam yo mān smarati nityaśaḥ*. Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ ragina medituoti į Jį neiškrypstant iš dvasinės tarnystės kelio, visiškai nusilenkus Viešpačiui. Tam, kuris Jį šitaip garbina, *tasyāham sulabhaḥ*: „Aš tampu lengvai pasiekia-

mas.“ Štai toks yra pažinimo kelias: kas darbuojasi dėl Kṛṣṇos dvidešimt keturias valandas per parą, to Kṛṣṇa neužmiršta. Dievo dėmesį patraukia nuolankumas. Mano guru Mahārāja Bhaktisiddhānta Sarasvatis sakydavo: „Nesistenkite pamatyti Dievo. Neįau Dievas turi ateiti ir atsistoti prieš mus tarsi tarnas, vien todėl, kad mes norime Jį pamatyti? Tai nėra nuolankumas. Mes turime elgtis taip, kad Jis Pats panorėtų tai padaryti dėl mūsų meilės ir tarnystės.“

Pavyzdį, kaip siekti Kṛṣṇos, žmonijai parodė Viešpats Caitanya Mahāprabhu, ir pirmasis Mahāprabhu mokinys Rūpa Gosvāmī jį labai brangino. Rūpa Gosvāmī ėjo ministro pareigas tuometinėje musulmonų vyriausybėje, tačiau jis viską metė ir tapo Caitanyos Mahāprabhu mokiniu. Pirmą sykį pamatęs Viešpatį, Rūpa kreipėsi į Jį šiuo posmu:

*namo mahā-vadānyāya
kṛṣṇa-prema-pradāya te
kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-
nāmne gaura-tviṣe namaḥ*

„Su pagarba lenkiuosi Aukščiausiam Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai Caitanyai, dosniausiam iš visų *avatāru*, dosnesniam už patį Kṛṣṇą, nes Jis visiems nemokamai dalija tai, ko niekas niekada nėra dalijęs – tyrą meilę Kṛṣṇai.“

Kṛṣṇa dovanoja Save tam, kuris išsiugdo tyrą meilę Jam. Rūpa Gosvāmī vadino Caitanyą Mahāprabhu „pačia dosniausia, pačia geraširdžiausia asmenybe“, nes Jis visiems žemiausia kaina dalijo didžiausią vertybę – meilę Kṛṣṇai. Mes visi trokštame ir ieškome Kṛṣṇos, nes Jis yra pats patraukliausias, gražiausias, turtingiausias, galingiausias ir labiausiai išprusęs. Jis – visų mūsų paieškų objektas. Mes trokštame grožio, galios, žinių, turtų. Kṛṣṇa yra visų šių vertybių šaltinis; taigi mums tereikia nukreipti į Jį savo dėmesį, ir turėsime viską – viską, ko trokštame. Kṛṣṇos sąmonė yra troškimų išsipildymo kelias.

TREČIAS SKYRIUS

Kaip jau kalbėta anksčiau, tam, kuris įsisąmonino Kṛṣṇa, kelias į aukščiausiąją buveinę, kurioje viešpatauja Kṛṣṇa, užtikrintas. Paklausite, kokia iš to nauda? Pats Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ į tai atsako:

*mām upetya punar janma
duḥkhālayam aśāśvatam
nāpnuvanti mahātmānaḥ
saṁsiddhiṁ paramām gatāḥ*

„Pas Mane atėjusios didžios sielos, Man atsidavę *yogai*, niekada nebegrižta į laikiną, kančių perpildytą pasaulį, nes jie pasiekė aukščiausią tobulumą [„Bhagavad-gītā“ 8.15].“

Šis materialusis pasaulis, Śrī Kṛṣṇos – Kūrėjo žodžiais, yra *duḥkhālayam* – kupinas kančių. Ar mes galime jame jaustis patogiai? Ar vadinamoji mokslo pažanga gali padaryti jį jaukų? Ne, tai neįmanoma. Todėl mes net nenorime žinoti, kokios tai kančios. O jos, kaip jau minėta, yra gimimas, senatvė, ligos ir mirtis. Kadangi mes nežinome, kaip apsisaugoti nuo jų, „pašluojame jas po kilimu“. Mokslas bejėgis apsaugoti mus nuo šių kančių, o jos visada mus persekioja. Todėl mokslininkai bando nukreipti nuo jų dėmesį ir savo pastangas sutelkia į erdvėlaivių ir branduolinių ginklų kūrimą.

Tačiau „Bhagavad-gīta“ siūlo šių problemų sprendimą: kas pasiekia Kṛṣṇos lygmenį, tas nebegrižta į šį gimimų ir mirčių pasaulį. Turime suprasti, kad šis pasaulis – tai kančių vieta. Tam reikalingas šioks toks sąmonės išsivystymo lygis. Katės, šunys ir kiaulės nesupranta, kad kenčia. Žmogus vadinamas maštančiu gyvūnu, bet užuot ieškojęs kelio, kaip išsivaduoti iš kančių, ši savo gebėjimą jis panaudoja gyvuliškiems polinkiams skatinti. Šiame posme Kṛṣṇa aiškiai sako, kad tas, kuris pas Jį ateina, niekada nebegims ir nepatirs kančių. Pas Jį atėjusios didžiosios sielos pasiekia aukščiausią gyvenimo tobulumą, kuris išvaduoja iš sąlygotos būties kančių.

Vienas iš skirtumų tarp paprastos būtybės ir Kṛṣṇos yra tas, kad paprasta gyvoji būtybė tuo pačiu metu gali būti tik viename erdvės taške, o Kṛṣṇa gali būti kiekviename visatos kampelyje ir sykiu viešpatauti savo buveinėje. Kṛṣṇos buveinė transcendentiame pasaulyje vadinama Goloka Vṛndāvana. Vṛndāvana Indijoje – tai ta pati dvasinio pasaulio Vṛndāvana, apreikšta Žemėje. Kai Kṛṣṇa Savo vidinių galių padedamas nužengia į materialųjį pasaulį, drauge su Juo materialiam pasaulyje apsireiškia ir Jo *dhāma* (buveinė). Kitaip sakant, Jis nužengia į Žemę su Savo valda. Tačiau tuo pačiu metu Kṛṣṇos buveinė amžinai lieka transcendencijos sferoje – Vaikuṅṭhose. Šiame posme Kṛṣṇa skelbia, kad tas, kuris ižengia į Jo buveinę Vaikuṅṭhose, niekada nebegimsta materialiam pasaulyje. Toks žmogus vadinamas *mahātmā*. Žodis *mahātmā* Vakaruose dažnai siejamas su Mahatma Gandžiu, tačiau *mahātmā* nėra politiko titulas. Atvirakščiai, *mahātmā* – tai žmogus, pasiekęs aukščiausią Kṛṣṇos sąmonės lygmenį ir pelnęs teisę patekti į Kṛṣṇos buveinę. Tobulybė *mahātmāi* – tai pasinaudoti jam suteikta žmogaus gyvybės forma ir gamtos ištekliais siekiant išsilaisvinti iš gimimų ir mirčių rato.

„Aš nenoriu kentėti, bet esu priverstas. Kodėl?“ – klausia savęs išmintingas žmogus. Kaip jau kalbėjome, mūsų egzistencija neatsiejama nuo kančios: mus kankina protas, kūnas, gamta, kitos gyvosios būtybės. Mus visada lydi vienokios ar kitokios kančios. Materialus pasaulis skirtas kentėti; jei čia nebūtų kančios, mes negalėtume išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonės. Iš tiesų kančia – tai akstinas ir pagalba mums, kad pakiltume iki Kṛṣṇos sąmonės lygmens. Deja, šiuolaikinėje civilizacijoje žmonės patys renkasi kančią, kurią vėliau slopina svaigalais. Tačiau kai tik svaiginamųjų medžiagų poveikis baigiasi, kančia sugrižta. Svaiginimasis nenatūraliomis priemonėmis nepadės išspręsti gyvenimo kančios problemos. Problemos sprendimas yra Kṛṣṇos sąmonė.

TREČIAS SKYRIUS

Kr̥ṣṇos *bhaktai* stengiasi patekti į Kr̥ṣṇos planetą, o visiems kitiems rūpi Mėnulis. Ar patekti į Mėnulį yra tobulybė? Noras nukeliauti į kitas planetas yra natūralus gyvajai būtybei. Vienas iš gyvosios būtybės vardų yra *sarva-gata* – „tas, kuris nori visur nukeliauti“. Keliavimas yra prigimtinė gyvosios būtybės savybė. Troškimas nukeliauti į Mėnulį nėra kažkas nauja. *Yogai* taip pat nori patekti į aukštesniašias planetas, tačiau Kr̥ṣṇa „Bhagavad-gītoje“ [8.16] sako, kad tai beprasmiška.

*ā-brahma-bhuvanāl lokāḥ
punar āvartino 'rjuna
mām upetya tu kaunteya
punar janma na vidyate*

„Visos materialaus pasaulio planetos nuo aukščiausios iki žemiausios – tai kančių kraštas, kuriame kartojasi gimimas ir mirtis. Tačiau tas, kuris išengia į Mano buveinę, o Kunti sūnau, niekada daugiau nebegimsta.“

Materialusis pasaulis sudarytas iš aukštesniųjų, viduriniųjų ir žemesniųjų planetų sistemų. Žemė priskiriama viduriniųjų planetų sistemai. Kr̥ṣṇa pabrėžia, kad net pasiekus aukščiausiąją materialaus pasaulio planetą – Brahmaloką iš gimimų ir mirčių rato neišsivaduoja. Kitose materialaus pasaulio planetose taip pat gyvena gyvosios būtybės. Klystate, jei manote, kad gyvybė egzistuoja tik Žemėje, o visos kitos planetos yra neapgyvendintos. Juk žinome, kad Žemėje nėra vietų, kuriose negyventų jokios gyvos būtybės. Kasdami žemę joje pamatysite įvairiausių kirminų, pasinėrę į vandenį pamatysite įvairiausių rūšių vandens gyvūnų, danguje skraido daugybė rūšių paukščių. Kas mus verčia manyti, kad kitose planetose nėra gyvųjų būtybių? Tačiau Kr̥ṣṇa sako, kad, net jei mes pateksime į planetas, kuriose viešpatauja iškilūs pusdieviai, vis tiek neišvengiamai turėsime mirti. Posme Kr̥ṣṇa pakartoja, kad tas, kuris išengia į Jo planetą, daugiau nebegimsta.

Mes turėtume labai rimtai mąstyti apie tai, kaip pasiekti amžiną, kupiną palaimos ir žinojimo gyvenimą. Mes užmiršome, kad tai ir yra mūsų gyvenimo tikslas, kad už jį nėra nieko svarbiau. Kodėl mes tai užmiršome? Mes tiesiog pakliuvome į materijos blizgesio pinkles – mus užbūrė dangoraižiai, milžiniškos gamyklos, politiniai žaidimai, nors mes puikiai žinome, jog kad ir kokią aukštą dangoraižį pastatytume, negalėsime jame gyventi amžinai. Neprotinga švaistyti energiją be paliovos stiprinant pramonę ir statant didesnius miestus, nes taip tik dar labiau išipainiojame į materialios gamtos pinkles. Mes turime skirti savo energiją Krišnos sąmonei puoselėti, kad palikę esamą, gautume dvasinį kūną ir ižengtume į dvasinę Krišnos planetą. Krišnos sąmonė nėra religinė dogma ar dvasinė rekreacijos forma; tai svarbiausias dalykas mūsų gyvenime.

4

Dangus, plytintis anapus

Jei net aukštesniosiose šio pasaulio planetose priverstinai gimstama ir mirštama, kodėl jų siekia iškilieji *yogai*? Nors *yogai* turi nemažai mistinių galių, vis dėlto ir jiems yra nesvetimas troškimas patirti materialaus gyvenimo siūlomus džiaugsmus. Aukštesniosiose planetose gyvenimas yra nepaprastai ilgas. „Bhagavad-gītoje“ [8.17] Śrī Kṛṣṇa nurodo, kokia gyvenimo trukmė šiose planetose:

*sahasra-yuga-paryantam
ahar yad brahmaṇo viduḥ
rātrim yuga-sahasrāntām
te 'ho-rātra-vido janāḥ*

„Žmonių skaičiavimais, viena Brahmos diena trunka tūkstantį amžių. Tiek pat tęsiasi ir jo naktis [„Bhagavad-gītā“ 8.17].“

Viena *yuga* trunka 432 tūkstančius metų. Jei dauginsime ši

skaičių dar iš tūkstančio, gausime vieną Brahmos dieną (pusę paros) Brahmalokoje. Tiek pat metų trunka ir Brahmos naktis. Trisdešimt tokios trukmės dienų sudaro mėnesį, dvylika mėnesių – metus, o Brahma gyvena šimtą metų. Gyvenimas Brahmalokoje iš tiesų trunka labai ilgai, tačiau net po trilijonų metų Brahmalokos gyventojų vistiek laukia mirtis. Nepasiekus dvasinių planetų nėra jokių galimybių išvengti mirties.

*avyaktād vyaktayaḥ sarvāḥ
prabhavanty ahar-āgame
rātry-āgame pralīyante
tatraivāvayakta-samjñāke*

„Auštant Brahmos dienos visos gyvosios esybės iš neišreikštojo būvio pereina į išreikštąjį, o kai nusileidžia naktis, jos vėl nugrimzta į neišreikštą būvį [„Bhagavad-gītā“ 8.18].–

Pasibaigus Brahmos dienai, žemesniųjų planetų sistemas apsemia vanduo, ir visos gyvosios būtybės žūva. Kai Brahmos naktis baigiasi, brėkšta rytas ir Brahma nubunda, naikinimo etapas baigiasi ir vėl prasideda kūrimo procesas – vėl viskas randasi iš naujo. Taigi, kūrimo ir naikinimo procesai yra neatsiejama materialaus pasaulio dalis.

*bhūta-grāmaḥ sa evāyaṁ
bhūtvā bhūtvā pralīyate
rātry-āgame 'vaśaḥ pārtha
prabhavaty ahar-āgame*

„Kaskart iš naujo auštant Brahmos dienos šviesa išvysta visos gyvosios būtybės, o nusileidus Brahmos nakčiai, o Pārtha, jos, bejėgės, žūva [„Bhagavad-gītā“ 8.19].–

Nors gyvosios esybės nenori, kad vyktų naikinimas, šis procesas vis dėlto vyksta. Pakyla vanduo ir, kol trunka Brahmos naktis, į jį panyra visos gyvosios būtybės. Tačiau išaušus rytui vanduo atslūgsta.

*paras tasmāt tu bhāvo 'nyo
 'vyakto 'vyaktāt sanātanah
 yah sa sarveṣu bhūteṣu
 naśyatsu na vinaśyati*

„Bet yra kita, neišreikštoji būtis; ji amžina ir transcendentali šios išreikštos ir neišreikštos materijos atžvilgiu. Ji aukščiausia ir niekada nesunaikinama. Kai šio pasaulio nelieka, toji dalis išlieka kaip buvus [„Bhagavad-gītā“ 8.20].“

Mes negalime išmatuoti materialiosios visatos, tačiau Vedu raštuose pasakyta, kad materialiojoje kūrinijoje egzistuoja milijonai visatų, o anapus jų plyti kitas, dvasinis dangus. Jame visos planetos yra amžinos ir gyvosios būtybės jose gyvena amžinai. Šiame posme žodis *bhāvaḥ* reiškia „gamta arba būtis“, ir jame kalbama apie kitokią būtį. Materialiame pasaulyje mes taip pat susiduriame su dvejopa būtimi. Gyvoji esybė yra dvasia; kol ji glūdi kūne, kūnas juda, bet kai ji palieka kūną, kūnas nebepajėgus judėti. Dvasinė būtis vadinama aukštesniąja Kṛṣṇos būtimi, o materialioji – žemesniąja. Anapus materialiosios būties plyti aukštesnioji būtis – absoliučios dvasios karalija. Jos negalima patirti eksperimentinėmis žiniomis. Per teleskopą mes matome tūkstančius žvaigždžių, bet jos mums nepasiekiamos. Turime suvokti savo ribotumą. Jei eksperimentinis pažinimas nepadeda mums perprasti materialios visatos, kaip galime remdamiesi juo pažinti Dievą ir Jo karalystę? Eksperimentiniu būdu to padaryti neįmanoma. Norėdami suprasti dvasinius dalykus, turime klausytis „*Bhagavad-gīto*“ žodžio. Eksperimentiniu būdu neišsiaiškinsime, kas yra mūsų tėvas. Tiesiog turime paklausti apie tai mamos ir pasikliauti jos žodžiais. Jei ja netikime, galime niekada nesužinoti, kas yra mūsų tėvas. Lygiai taip, jei rinksimės Kṛṣṇos sąmonės metodą, mums atsivers visos žinios apie Kṛṣṇą ir Jo karalystę.

Paraḥ tu bhāvaḥ reiškia aukštesniąją būtį, o *vyaktaḥ* – tai,

kas išreikšta. Mes regime materialų pasaulį, išreikštą Žemės, Saulės, žvaigždžių bei kitų planetų pavidalu. Anapus šio pasaulio plyti kita, amžinoji būtis. *Avyaktāt sanātanaḥ*. Šis materialusis pasaulis turi pradžią ir pabaigą, tačiau dvasinė būtis yra *sanātanaḥ* – amžina. Ji neturi nei pradžios, nei pabaigos. Kaip tai įmanoma? Štai atslenka debesis, ir mums atrodo, kad jis uždengia didžiąją dalį dangaus, bet iš tikrųjų jis tėra mažytis, menkas taškelis beribio dangaus platybėse. Mes esame labai maži, ir kai dangumi nusidriekia kelių kilometrų ilgio debesys, mums atrodo, kad debesys aptraukė visą dangų. Materialusis pasaulis yra kaip tas menkutis debesėlis neaprėpiamame dvasiniame danguje. Jį dengia *mahat-tattva*, materija. Kaip ir debesis, materialusis pasaulis turi pradžią ir pabaigą. Kai debesis praplaukia ir dangus išsigiedrija, mes vėl viską aiškiai matome. Kūną taip pat galime palyginti su debesimi, kuris užgožia amžinąją sielą. Jis kurį laiką tvyro danguje, sukuria šalutinį produktą, ima nykti ir galų gale pradingsta. Kṛṣṇa nurodo, kad anapus šios kintančios ir debesį panašios būties egzistuoja dvasinė, amžinoji būtis. Kai materialioji būtis sunaikinama, *avyaktāt sanātanaḥ* būtis išlieka.

Vedų šventraščiuose pateikiama labai daug informacijos apie materialųjį ir dvasinį pasaulius. Antrojeje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje aprašomas dvasinis dangus ir jo gyventojai. Joje pasakojama, kad dvasinio dangaus gyventojai skraido dvasiniais erdvėlaiviais, kurie blykčioja tarsi žaibai. Viskas, kas egzistuoja šiame pasaulyje, egzistuoja ir amžinoje tikrovėje. „Śrīmad-Bhāgavatam“ sakoma, kad viskas šiame materialiaame pasaulyje yra imitacija, dvasiniame danguje egzistuojančių daiktų šešėlis. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakyta, kad šis materialusis pasaulis tėra materijos elementų darinys, atkartojantis tikrojo pasaulio formas – tarsi parduotuvės vitrinoje stovintis merginos manekenas, tarsi ekrane rodomas filmas, tarsi daikto kopija. Visi normalūs žmonės supranta, kad manekenas

yra imitacija. Śrīdhara Svāmīs sako, kad materialusis pasaulis, nors yra imitacija, mums *atrodo* tikras, nes yra sukurtas pagal tikro, dvasinio pasaulio pavyzdį. Ką reiškia sąvoka „realybė“? Realybė – tai būtis be mirties. Realybė – tai amžinatvė.

*nāsato vidyate bhāvo
nābhāvo vidyate sataḥ
ubhayor api dr̥ṣṭo 'ntas
tv anayos tattva-darśibhiḥ*

„Regintieji tiesą priėjo išvada, kad tai, kas iš tiesų neegzistuoja (materialus kūnas), – nepastovu, o tai, kas amžina (siela), – nekinta. Šią išvadą jie padarė ištyrinėję abiejų reiškinių esmę [„Bhagavad-gītā“ 2.16].“

Tikrasis malonumas kyla iš Kṛṣṇos, o laikinas materialus malonumas yra netikras. Regintieji tiesą, nieško malonumo atšvaito. Žmogaus gyvenimo tikslas yra persikelti į dvasinį dangų, tačiau, kaip pastebi „Śrīmad-Bhāgavatam“, dauguma žmonių apie tai net nežino. Gyvenimas gavus žmogaus kūną skirtas suvokti realybę ir į ją persikelti. Vedų raštai pataria mums nelikti tamsoje. Materialaus pasaulio esminė savybė yra tamsa, o dvasinis pasaulis spinduliuoja šviesa, nors jis neapšviestas elektra. Kṛṣṇa sako penkioliktajame „Bhagavad-gītos“ skyriuje:

*na tad bhāsayate sūryo
na śaśāṅko na pāvakaḥ
yad gatvā na nivartante
tad dhāma paramaṁ mama*

„Aukščiausiosios Mano buveinės neapšviečia nei saulė, nei mėnuo, nei ugnis, nei elektra. Kas ją pasiekia, tas niekada nebegrižta į materialų pasaulį [„Bhagavad-gītā“ 15.6].“

Dvasinis pasaulis vadinamas neišreikštu todėl, kad jo neįmanoma suvokti materialiomis jauslėmis.

KETVIRTAS SKYRIUS

*avyakto 'kṣara ity uktas
tam āhuḥ paramāṁ gatim
yaṁ prāpya na nivartante
tad dhāma paramaṁ mama*

„Tai, ką vedantistai apibūdina kaip neišreikštą ir tikrą, kas vadinama aukščiausiuoju tikslu, kuri pasiekus nebegrižtama atgalios, yra Mano aukščiausioji buveinė [„Bhagavad-gītā“ 8.21].“

Šiame posme kalbama apie nepaprastai ilgą kelionę. Pirmaisiai mes turime rasti būdą, kaip perskrosti atvirą erdvę, visą materialų pasaulį, prasiveržti pro jo dangalus ir galiausiai ižengti į dvasinį dangų. *Paramāṁ gatim* – svarbiausia kelionė. Kalbame ne apie kelių tūkstančių kilometrų skrydį į kosmosą ir grįžimą atgal – kas čia įstabaus? Mes turime perskrosti visą materialų pasaulį ir patekti į dvasinį dangų. Čia nepadės jokie erdvėlaiviai; vienintelis tinkamas metodas yra Kṛṣṇos sąmonė. Tas, kuris mintimis paniręs į Kṛṣṇą ir galvoja apie Jį mirties akimirka, tas išsyk keliauja į dvasinį dangų. Jei mes apskritai norime patekti į dvasinį dangų ir pelnyti tikrą, amžiną, palaimos ir žinių kupiną gyvenimą, turime dabar pat pradėti auginti savo *sac-cid-ānanda* kūną. Šventraščiuose sakoma, kad Kṛṣṇos kūnas yra *sac-cid-ānanda (īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ)* – ir toks pat, suverptas iš amžinatvės, žinių ir palaimos yra mūsų kūnas. Tačiau mūsų dvasinis kūnas yra labai mažas ir apvilktas materialaus kūno rūbu. Jei mums kaip nors pavyktų nusimesti tą prigimčiai svetimą rūbą, mes patektume į dvasinę karalystę. O patekus į dvasinį pasaulį, atgal nebegrižtama (*yaṁ prāpya na nivartante*).

Taigi, visi turėtume stengtis patekti į *dhāma paramam* – Kṛṣṇos aukščiausią buveinę. Kṛṣṇa Pats mus kviečia pas Save ir dovanoja mums šventraščius, kuriais galėtume vadovautis, bei siunčia savo autoritetingus atstovus mus pamokyti. Mes turime

pasinaudoti galimybėmis, kurias suteikia žmogaus kūnas. Tam, kuris pasiekia šią aukščiausiąją buveinę, nei nuodėmių išpirkimas, nei asketizmas, nei *yogos* meditacija nebereikalingos, tačiau tai yra beprasmis laiko švaistymas ir nepasiekusiam Kṛṣṇos buveinės. Žmogaus gyvybės forma suteikia galimybę persikelti į Kṛṣṇos buveinę, todėl valstybės, tėvų, mokytojų ir globėjų pareiga yra skatinti siekti gyvenimo tobulumo. Jei mes tik valgome, miegame, poruojamės ir pjaunamės kaip šunys ir katės, ar tai civilizacija? Turėtume teisingai pasinaudoti žmogaus gyvybės forma ir Kṛṣṇos mums duotomis žiniomis, kad puoselėtume Kṛṣṇos sąmonę, kad dvidešimt keturias valandas per parą mintimis būtume su Kṛṣṇa, o mirties akimirka persikeltume į dvasinį dangų.

*puruṣaḥ sa paraḥ pārtha
bhaktyā labhyaṣ tv ananyayā
yasyāntaḥ-sthāni bhūtāni
yena sarvaṁ idaṁ tatam*

„Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Tasai, kuriam niekas neprilygsta, pasiekiamas per besąlygišką atsidavimą. Nors viešpatauja Savo buveinėje, Jis viską persmelkia ir viskas glūdi Jame [„Bhagavad-gītā“ 8.22].“

Jei mums apskritai rūpi pasiekti aukščiausią buveinę, šis posmas rekomenduoja *bhakti* metodą. *Bhakti* reiškia dvasinę tarnystę, nusilenkimą Aukščiausiajam Viešpačiui. Žodžio *bhakti* šaknis *bhaj* reiškia tarnystę. *Bhakti* apibūdinimas pateikiamas „Nārada Pañcarātroje“:

*sarvopādhi-vinirmuktaṁ
tat-paratvena nirmalam
hr̥ṣīkeṇa hr̥ṣīkeṣa-
sevanam bhaktir ucyate*

„*Bhakti* – tai yra visų juslių panardinimas į dvasinę tarnystę Aukščiausiam Dievo Asmeniui, juslių valdovui. Per dvasinę tarnystę žmogus išsivaduoja iš visų materialių įvardijimų nelaisvės ir išgrynina savo jusles.“ Kas pasiryžo atsikratyti visų dvasinei sielai primestų vardų, kurie yra susiję su kūnu ir nuolat kinta kintant materialiam kūnui, tas pasiekia *bhakti* lygmenį. Norint praktikuoti *bhakti* reikia suvokti, kad esi grynoji dvasia, o ne materija. Mūsų tikrasis „aš“ nėra mūsų kūnas – kūnas tai sielos apdangalas. Mūsų tikroji tapatybė yra *dāsa*, Kṛṣṇos tarnas. Kai gyvoji būtybė suvokia savo tapatybę ir ima tarnauti Kṛṣṇai, ji tampa *bhaktu*. *Hṛṣīkeṇa hṛṣīkeṣa-sevanam*: kai mūsų juslės išsivaduoja iš materialių vardų nelaisvės, mes galime panaudoti jas juslių valdovo – Hṛṣīkešos ar Kṛṣṇos – tarnystei.

Rūpa Gosvāmīs nurodo, kad mes turėtume tarnauti Kṛṣṇai su palankia nuostata. Paprastai atsigrežiame į Dievą, kai ko nors trokštame, siekdami materialios naudos. Žinoma, geriau kreiptis į Dievą net ir materialių troškimų skatinamam negu apskritai į Jį nesikreipti, ir vis dėlto neturėtume kreiptis į Dievą dėl to, kad Jis patenkintų mūsų norus. Mūsų tikslas turėtų būti Dievo pažinimas. Be abejo, Kṛṣṇa yra beribis, ir Jo neįmanoma iki galo suvokti, bet turime suvokti tai, ką galime. Kadangi turime tarnauti Kṛṣṇai palankiai nusiteikę, galvodami apie Jo malonumą, turime žinoti, kas Jį patenkins. Iš kur tai sužinoti? Iš tokių knygų kaip „Bhagavad-gītā“. „Bhagavad-gītā“ kaip tik ir skirta mums tai paaiškinti, o jei skaitysime autoritetingo asmens pateiktą autoritetinę interpretaciją, mes tikrai sužinosime, kas gali patenkinti Kṛṣṇą. Tai sužinoję turime tarnauti Jam su palankia nuostata ir vykdyti Jo valią. Kṛṣṇos sąmonė yra tikras mokslas, besiremiantis plačiausiais literatūros šaltiniais, kuriuos būtina panaudoti norint pasiekti *bhakti*.

Dvasiniame danguje Aukščiausiasis Viešpats viešpatauja kaip Aukščiausiasis Asmuo, *puruṣaḥ paraḥ*. Ten nesuskaitoma

daugybė švytinčių planetų, kiekvienoje iš jų gyvena Kṛṣṇos skleidinys. Visi skleidiniai keturrankiai ir turi nesuskaitomą daugybę vardų. Visi jie individualūs asmenys, o ne kažkokios beasmenės būties apraiškos. Norint užmegzti artimą ryšį su vienu iš šių asmenų (*puruṣa*) reikalingas ne iššūkis, ne filosofinės spekuliacijos, intelektualiniai svaičiojimai ar fiziniai pratimai, o *bhakti*, atsidavimas Viešpačiui be nukrypimų į karminę veiklą.

Koks yra Aukščiausiasis Asmuo, *puruṣaḥ*? *Yasyāntaḥ-sthāni bhūtāni yena sarvam idaṁ tatam*: kiekviena gyvoji būtybė ir visa būtis glūdi Jame ir sykiu Jis egzistuoja anapus visko, yra visa apimantis. Kaip tai paaiškinti? Jis panašus į saulę, kuri būdama vienoje vietoje, savo spinduliais pasiekia tolimiausius visatos kampelius. Nors Dievas viešpatauja Savo aukščiausioje buveinėje, Jo energijos yra pasklidusios po visą būtį. Jis nesiskiria nuo Savo energijų, kaip saulė nesiskiria nuo saulės šviesos. Kadangi Kṛṣṇa ir Jo energijos tapatūs, pasiekę aukštą dvasinės tarnystės lygį matysime Jį visur.

*premāñjana-cchurita-bhakti-vilocanena
santaḥ sadaiva hṛdayeṣu vilokayanti
yaṁ śyāmasundaram acintya-guṇa-svarūpaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi*

„Lenkiuosi pirmapradžiam Dievo Asmeniui Govindai, kuri tyri *bhaktai* Dievo meilės aliejumi suteptomis akimis visad regi savo širdyje [„Brahma-saṁhitā“ 5.38].“

Karštai mylintys Dievą regi Jį nuolat. „Mačiausi su Dievu vakar vakare, bet dabar Jo nėra.“ Taip nebūna. Tas, kuris įsisąmonino Kṛṣṇą, mato ir jaučia Kṛṣṇos buvimą nuolat. Tereikia išmokti Jį matyti.

Kadangi esame materijos nelaisvėje ir mūsų jusles dengia materijos skraistė, mes nesuvokiame, kas yra dvasia. Tačiau savo neišmanymą galime išsklaidyti kartodami Hare Kṛṣṇa.

Kaip tai paaiškinti? Miegantį žmogų pažadina garsai. Miegantis žmogus iš esmės yra nesąmoningos būklės – jis nemato, nejaučia, neužuodžia, nejunta skonio – tačiau žmogaus klausa labai jautri ir garsas jį gali pažadinti. Lygiai taip, dėl sąlyčio su materija užmigusia amžinąją sielą gali prikelti transcendentiniai garsai: *Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare*. „Hare Kṛṣṇa“ yra paprasčiausias kreipinys į Aukščiausiąjį Viešpatį ir Jo energiją. *Hare* reiškia Viešpaties energiją, o *Kṛṣṇa* yra Aukščiausiojo Viešpaties vardas. Taigi kartodami *Hare Kṛṣṇa* mes sakome: „O Viešpaties energija, O Viešpatie, leiski man būti Tavo tarnu.“ Melsdamiesi mes nieko daugiau neprašome. Beprasmiška mels-tis prašant duonos kasdieninės, nes mes ir taip jos visada turime. *Hare Kṛṣṇa* – tai kreipimasis į Aukščiausiąjį Viešpatį prašant mūsų neatstumti. Viešpats Caitanya Mahāprabhu Pats melsdamasis sako:

*ayi nanda-tanuja kiṅkaram
patitam māṁ viṣame bhavāmbudhau
kṛpayā tava pāda-paṅkaja-
sthita-dhūli-sadrśam vicintaya*

„O Mahārājos Nandos sūnau, Aš – Tavo amžinas tarnas, tačiau dėl dabar nežinomų priežasčių nupuoliau į gimimų ir mirčių vandenyną. Meldžiu – išgelbėk mane iš gimimo ir mirčių vandenyno ir leisk būti dulkele prie Tavo lotoso pėdų [„Śikṣāṣṭaka“ 5].“

Vienintelė vandenyno platybėse skęstančio žmogaus viltis – kad kas nors ateis ir jį išgelbės. Ir kai pagalba ateina, kai jis bent pusmetrį kilstelėjamas iš vandens, jam tuojau pat palengvėja. Kai praktikuodami Kṛṣṇos sąmonę išnyrame iš gimimų ir mirčių vandenyno ir įkvėpiame oro, mes iškart pajuntame palengvėjimą.

Nors transcendentinė Aukščiausiojo Viešpaties prigimtis – Jo vardas, pavidalas, savybės ir žygiai – mums nesuvokiama, jei mes imame praktikuoti Kṛṣṇos sąmonės metodą, Dievas pats mums palaipsniui atsiveria. Kad ir kaip stengsimės, patys Dievo neišvysime, bet jei to nusipelnysime, Dievas pats mums atsivers. Mes negalime Dievui įsakyti apsireikšti ir šokti priešais mus, tačiau galime elgtis taip, kad Kṛṣṇa pats panorės mums atsiskleisti.

Kṛṣṇa pateikia mums informacijos apie save „Bhagavad-gītoje“, ir nėra jokio pagrindo ją abejoti; turime tiesiog ją patirti, suvokti. Norint suprasti „Bhagavad-gītā“ nereikia jokio išankstinio pasirengimo, nes ji „nužengė“ iš absoliutaus lygmens. Tiesiog kartodamas Kṛṣṇos vardus imi suvokti, kas esi, kas yra Dievas, kas yra materialus ir dvasinis pasaulis, kodėl esame sąlygoti ir kaip išsivaduoti iš šios padėties – palaipsniui atsiveria viskas. Mums nėra svetimos tikėjimo ir apreiškimo sąvokos. Mes kiekvieną dieną pasikliaujame tikėjimu, būdami tikri, kad vėliau tas ar kitas dalykas mums savaime atsiskleis. Pavyzdžiui, pirkdami bilietą į Indiją mes tikime, kad su juo ten ir nukeliausime. Kodėl už jį mokame? Juk neduodame pinigų bet kam. Oro linijų bendrovė yra autoritetinga įmonė, todėl mes ją pasikliaujame. Be tikėjimo negalėtume žengti nė žingsnio gyvenime. Mes turime tikėti, tačiau reikia tikėti tuo, kas autoritetinga. Mes kalbame ne apie aklą tikėjimą bet kuo, o apie tikėjimą pripažintais dalykais. „Bhagavad-gītā“ kaip šventraščius Indijoje pripažįsta visų klasių žmonės; maža to, ją pripažįsta ir vertina kaip iškilų, autoritetingą veikalą užsienio mokslininkai, teologai bei filosofai. Dėl „Bhagavad-gītos“ autoritetingumo nekyla klausimų. Net didysis Albertas Einšteinas reguliariai skaitė šį veikalą.

„Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad egzistuoja dvasinis pasaulis – Dievo karalystė. Jei mes atsidurtume tokioje šalyje, kurioje nereikia iš naujo patirti gimimo ir mirties, kurioje nėra ligų ir

senatvės, ar mes nebūtume laimingi? Jei sužinotume, kad egzistuoja tokia šalis, žinoma, kaip įmanydami stengtumės į ją patekti. Niekas nenori pasenti; niekas nenori mirti. Pasiiekti ją būtų didžiausias mūsų troškimas. Kodėl? Todėl, kad turime tokią teisę. Mes esame amžini, sklidini palaimos ir žinių, tačiau susilietę su materija ir patekę į jos spąstus užmiršome, kas esame. „Bhagavad-gītā“ suteikia mums galimybę grįžti į savo pirminę padėtį.

Šaṅkaritai ir budistai teigia, kad pasaulis anapus – tai tuštuma, tačiau „Bhagavad-gītā“ pateikia kur kas optimistiškesnių žinių. Tuštumos filosofija padėjo pagrindus atsirasti ateistams. Mes esame dvasinės būtybės, todėl, natūralu, kad trokštame patirti džiaugsmą, bet jei manome, kad ateitis tėra tuštuma, džiaugsmo ieškosime materialiam gyvenime. Taigi impersonalistai kalba apie tuštumą ir stengiasi patirti materialaus pasaulio džiaugsmus. Galima samprotauti apie tuštumą kiek patinka, bet dvasinės naudos tai neduos.

*brahma-bhūtaḥ prasannātmā
na śocati na kāṅkṣati
samaḥ sarveṣu bhūteṣu
mad-bhaktim labhate parām*

„Kas pasiekia tokią transcendentinę būseną, tas išsyk patiria Aukščiausiąjį Brahmaną, ir jį užplūsta džiaugsmas. Jis niekada nesisieloja, nieko netrokšta, yra vienodas visoms gyvoms būtybėms. Tokios būsenos pasiekus pelnoma teisė su atsidavimu tarnauti Man [„Bhagavad-gītā“ 18.54].“

Kas tobulėja savo dvasiniame gyvenime ir patiria džiaugsmą tarnaudamas Kṛṣṇai, tas savaime taps abejingas materialiams malonumams. *Bhakti* požymis yra visiškas pasitenkinimas tarnaujant Kṛṣṇai.

5

Drauge su Kṛṣṇa

Dėl vertingesnių dalykų be vargo atsisakoma to, kas mažiau vertinga. Mes trokštame laimės, tačiau impersonalizmas ir tuštumos filosofija formuoja aplinką, kurioje žmogus neišvengiamai tampa priklausomas nuo materialių malonumų. Tikroji laimė yra bendravimas su Aukščiausiuoju Asmeniu (*puruṣaḥ sa paraḥ*). Dvasiniame pasaulyje galima kalbėtis betarpiškai su Dievu, drauge žaisti ir valgyti. Visa tai pasiekama per *bhakti* – transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui. Tačiau tarnystė turi būti neapsimestinė, kitaip sakant, mes turime mylėti Dievą nesitikėdami už tai materialaus atlygio. Noras susilieti su Dievu taip pat yra viena iš apsimestinės meilės Dievui formų.

Vienas iš pagrindinių skirtumų tarp materialaus ir dvasinio pasaulio yra tas, kad dvasiniame pasaulyje planetoms vadovauja vienas asmuo, kuris neturi sau varžovų. Kiekvienoje dvasinėje planetoje yra vienas viršiausias asmuo – visavertis Śrī Kṛṣṇos

skleidinys. Aukščiausiasis Viešpats ir įvairūs Jo pasireiškimai viešpatauja visose Vaikuṅṭhos planetose. Pavyzdžiui, Žemėje vyksta konkurencinė kova dėl prezidento arba ministro pirminko posto, o dvasiniame pasaulyje visi pripažįsta Aukščiausiojo Asmens, Dievo viršenybę. Jo nepripažįstantys ir norintys konkuruoti atsiduria materialioje visatoje, kuri yra tikrų tikriausias kalėjimas. Kiekvienas miestas turi kalėjimą, tačiau kalėjimas užima nereikšmingą jo teritorijos dalį. Lygiai taip dvasiniame pasaulyje yra kalėjimas sąlygotosioms sieloms – materialiai visata. Ji užima nereikšmingą dvasinio dangaus dalį, tačiau yra dvasinio dangaus ribose, lygiai kaip kalėjimas yra miesto ribose.

Visi dvasiniame danguje egzistuojančių Vaikuṅṭhos planetų gyventojai yra išvadautos sielos. „Śrīmad-Bhāgavatam“ mus informuoja, kad savo išvaizda jie niekuo nesiskiria nuo Dievo. Vienose planetose Dievas yra apsireiškęs dvirankiu, o kitose – keturrankiu pavidalu. Šių planetų gyventojai kaip ir pats Aukščiausiasis Viešpats turi dvi arba keturias rankas. Sakoma, kad jų neatsirsi nuo Aukščiausiojo Asmens. Dvasiniame pasaulyje išsivadavimas būna penkių rūšių. *Sāyujya-mukti* – tai išsivadavimo forma, kai susiliejiama su beasmene Aukščiausiojo Viešpaties būtimi, Brahmanu. Antroji išsivadavimo forma yra *sārūpya-mukti*, kurią pasiekus įgyjamas kūnas savo išvaizda nesiskiriantis nuo Dievo kūno. Trečioji išsivadavimo forma – *sālōkya-mukti*, kurią pasiekus apsigyvenama vienoje planetoje su Dievu. Pasiekus *sārṣṭi-mukti* įgyjamos nepaprastos Aukščiausiojo Viešpaties savybės. *Sāmīpya-mukti* leidžia tapti vienu Dievo palydovų ir visada būti drauge su Juo lygiai kaip Arjuna, kuris visada buvo su Kṛṣṇa kaip Jo draugas. Visos penkios išsivadavimo formos yra pasiekiamos, tačiau viena jų – susiliejimas su beasmeniu Aukščiausiojo aspektu (*sāyujya-mukti*) – *vaiṣṇavams, bhaktams*, yra nepriimtina. *Vaiṣṇavas* trokšta garbinti Dievą toki, koks Jis yra ir išlaikyti savo individualią tapa-

tybę tam, kad galėtų Jam tarnauti, o vadinamasis *māyāvādis*, filosofas impersonalistas, pageidauja prarasti savo individualybę ir susilieti su Aukščiausiojo būtimi. Susilieti su Aukščiausiojo būtimi nerekomenduoja ir Śrī Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ – tai *vaiṣṇavų* filosofų tradicija. Viešpats Caitanya Mahāprabhu šia tema „Śikṣāṣṭakoje“ [4] rašo:

*na dhanam na janam na sundarīm
kavitām vā jagad-īśa kāmaya
mama janmani janmanīśvare
bhavatād bhaktir ahaitukī tvayi*

„O visagalis Viešpatie, aš netrokštu turtų, negeidžiu gražuolių moterų ar sekėjų. Tetrokštu gyvenimas iš gyvenimo be jokių išskaičiavimų Tau tarnauti.“

Viešpats Caitanya Mahāprabhu sako „gyvenimas iš gyvenimo“. Patekus į nesibaigiančių gimimų sūkurį apie išvadavimą negali būti ir kalbos. Pasiekus išvadavimą keliaujama į dvasines planetas arba susiliejiama su Aukščiausiojo būtimi – ir vienu, ir kitu atveju atgimimas materialiam pasaulyje išsivadavusiam negresia. Tačiau Caitanyai Mahāprabhu išvadavimas nerūpi: vienintelis Jo troškimas – išsamoninti Kṛṣṇą, tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui. *Bhaktui* nerūpi, kur jis atsidurs ir kuo gims – gyvūnu, žmogumi, pusdieviu ar kuo kitu. Melsdamasis jis prašo Dievo vienos vienintelės malonės – kad niekada Jo neužmirštų ir visada galėtų transcendentiskai Jam tarnauti. Tokia malda yra tyro atsidavimo požymis. *Bhaktas*, kad ir kas jis būtų, neabejotinai gyvena dvasiniame pasaulyje dar tada, kai turi materialų kūną. Tačiau *bhaktas* nereikalauja, kad Dievas jam asmeniškai sukurtų patogų gyvenimą ar dovanotų išvadavimą.

Nors Śrī Kṛṣṇa sako, kad ištikimiausieji lengvai Jį pasiekia, vis dėlto rinktis kitas *yogos* praktikos formas yra rizikinga.

Točiau linkusiems rizikuoti *yogams*, „Bhagavad-gītoje“ [8.23] Jis pataria kada geriausia pasitraukti iš grubaus fizinio kūno.

*yatra kāle tv anāvṛttim
āvṛttim caiva yoginaḥ
prayātā yānti taṁ kālaṁ
vakṣyāmi bharatarṣabha*

„O geriausias iš Bhāratų, Aš nurodysiu tau meta, kai *yogai* pasitraukia iš šio pasaulio. Nuo jo priklauso, ar *yogas* sugriš į šį pasaulį.“

Šiame posme Kṛṣṇa sako, kad pasitraukus iš kūno tam tikru momentu pasiekiamas išvadavimas ir į šį pasaulį jau nebesugrižtama. Tačiau Jis taip pat nurodo, kad mirus kitu laiku tenka sugrižti atgal. Taigi čia yra atsitiktinumų elementas. Tačiau Kṛṣṇą įsisąmoninęs *bhaktas* nepalieka vietos atsitiktinumui, nes dvasinė tarnystė Viešpačiui užtikrina jam galimybę patekti į Kṛṣṇos buveinę.

*agnir jyotir ahaḥ śuklaḥ
ṣaṅ-māsā uttarāyaṇam
tatra prayātā gačchanti
brahma brahma-vido janāḥ*

„Pažinusieji Aukščiausiajį Brahmaną pasiekia Jį, jei išeina iš šio pasaulio viešpataujant ugnies dievui, šviesoje, palankiu dienos metu, per dvi savaites trunkantį pilnaties laikotarpį arba per šešis mėnesius, kai saulė krypsta į šiaurę [„Bhagavad-gītā“ 8.24].“

Šešis mėnesius saulė keliauja šiaurine, o kitus šešis – pietine orbita. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pateikiama informacijos apie planetų ir saulės judėjimą. Tas, kuris pažino Brahmaną, pasiekia išvadavimą, jei miršta saulei kypstant į šiaurę.

DRAUGE SU KṚṢṆA

*dhūmo rātris tathā kṛṣṇaḥ
ṣaṇ-māsā dakṣiṇāyanam
tatra cāndramasaṁ jyotir
yogī prāpya nivartate*

*śukla-kṛṣṇe gatī hy ete
jagataḥ śāśvate mate
ekayā yāty anāvṛttim
anyayāvartate punaḥ*

„Mistikas, išeinantis iš šio pasaulio migloje, naktį, per dvi savaites trunkanti delčios laikotarpį ar per tuos šešis mėnesius, kai saulė krypsta į pietus, patenka į Mėnulio planetą, tačiau vėliau vėl sugrižta atgal. Vedos skelbia, kad iš šio pasaulio išeinama dviem keliais – šviesoje ir tamsoje. Kas iškeliauja šviesoje, tas čia nebesugrižta, o išėjęs tamsoje priverstas grįžti atgal [„Bhagavad-gītā“ 8.25–26].“

Viską lemia atsitiktinumas. Mes nežinome, kada mirsime – atsitiktinė mirtis gali mus ištikti bet kurią akimirką. Tačiau Kṛṣṇą išisąmoninusiam *bhakti-yogui*, nebėra atsitiktinumu. Jis gali būti ramus.

*naite sṛtī pārtha jānan
yogī muhyati kaścana
tasmāt sarveṣu kāleṣu
yoga-yukto bhavārjuna*

„Nors *bhaktai* žino apie abu šiuos kelius, o Arjuna, jie nebesiblaško. Todėl niekada neišklysk iš dvasinės tarnystės kelio [„Bhagavad-gītā“ 8.27].“

Jau žinome, kad tas, kuris mirties akimirką galvoja apie Kṛṣṇą, netrukus patenka į Kṛṣṇos buveinę.

*anta-kāle ca mām eva
smaran muktoā kalevaram*

PENKTAS SKYRIUS

*yaḥ prayāti sa mad-bhāvaṁ
yāti nāsty atra saṁśayaḥ*

*abhyāsa-yoga-yuktena
cetasā nānya-gāminā
paramaṁ puruṣaṁ divyaṁ
yāti pārthānucintayan*

„Kas išeidamas iš kūno mirties akimirka atmena Mane ir neturi kitų minčių, tas išsyk pasiekia Mano būtį. Neabejok tuo. Kas medituoja į Mane, Aukščiausiajį Dievo Asmenį, kas visas mintis sutelkia į Mane ir neišklysta iš šio kelio, tas, o Pārtha (Arjuna), tikrai ateis pas Mane [„Bhagavad-gītā“ 8.5–8].“

Čia aprašyta meditacija į Kṛṣṇą gali pasirodyti labai sudėtinga, tačiau taip nėra. Praktikuojančiam Kṛṣṇos sąmonei, kartojančiam mahā-mantrą: *Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare*, neilgai trukus Kṛṣṇa išties pagalbos ranką. Kṛṣṇa tapatus savo vardui ir transcendentinei buveinei. Per garsą mes bendraujame su Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa bendrauja su mumis. Jei, pavyzdžiui, žingsniuodami gatve kartosime *Hare Kṛṣṇa*, netrukus įsitikinsime, kad Kṛṣṇa seka mums įkandin tarsi mėnulis, į kuri eidami pakeliame savo akis. Jei žemesnioji Kṛṣṇos energija gali sukurti išpūdį, kad seka iš paskos, ar Kṛṣṇa negali būti drauge su mumis, kai kartojame Jo vardus? Jis būtinai bus greta, bet pirmiausia mes turime to nusipelnyti. O jei mūsų mintyse karaliauja vien Kṛṣṇa, galime neabejoti, kad Jis visada greta. Viešpats Caitanya Mahāprabhu savo maldoje sako:

*nāmnām akāri bahudhā nija-sarva-śaktis
tatrārpitā niyamitaḥ smarāṇe na kālaḥ
etādṛśī tava kṛpā bhagavan mamāpi
durdaivam īdṛśam ihājani nānurāgaḥ*

„O Viešpatie, Tavo vardas yra nesenkantis malonių gyvosioms būtybėms šaltinis, todėl Tu vadiniesi Kṛṣṇa, Govinda ir milijonais kitų vardu. Tavo transcendentiniuose varduose glūdi visos Tavo galios, juos galima kartoti nesilaikant griežtų taisyklių. O Viešpatie, Tavo malone kartojančiajam šventuosius vardus Tu esi lengvai pasiekiamas, deja, manęs jie nevilioja [„Śikṣāṣṭaka“ 2].“

Kartodami Hare Kṛṣṇa *mahā-mantra* mes naudosisimės visais asmeninio bendravimo su Kṛṣṇa privalumais. Viešpats Caitanya Mahāprabhu, kuris laikomas ne tik dvasiškai susivokusia siela, bet ir Paties Kṛṣṇos išikūnijimu, nurodė, kad nors *kali* epochoje žmonės beveik neturi galimybių pažinti savąjį „aš“, iš savo malonės Kṛṣṇa dovanojo mums šią *śabdā* (garso išikūnijimą), kuri nužengė transcendentinių garsų, Jo šventųjų vardų pavidalu. Šventųjų vardų kartojimas yra *yuga-dharma*, mūsų epochai skirtas savęs pažinimo kelias. Norinčiam praktikuoti šį metodą nekeliami jokių ypatingų reikalavimų, nebūtinai net sanskrito mokėjimas. Hare Kṛṣṇa *mantras* garsuose slypi tokia didžiulė galia, kad kartoti šią mantrą gali bet kas, net ir nemokantis nė vieno sanskrito žodžio.

*vedeṣu yajñeṣu tapaḥsu caiva
dāneṣu yat puṇya-phalaṁ pradiṣṭam
atyeti tat sarvaṁ idaṁ viditvā
yogī paraṁ sthānam upaiti cādyam*

„Dvasinės tarnystės kelią pasirinkęs žmogus nepraranda nieko, ką gali duoti Vedų studijos, aukojimai, asketiški žygiai, labdariniai darbai, filosofinės tiesos paieškos, karminė veikla. Tarnaudamas Viešpačiui jis pelno visus šių darbų vaisius ir gyvenimo pabaigoje patenka į aukščiausiąją buveinę [„Bhagavad-gītā“ 8.28].“

Čia Kṛṣṇa sako, kad visi Vedų priesakai ragina pasiekti svarbiausią gyvenimo tikslą – sugrižti pas Dievą. Šio tikslo ragina

PENKTAS SKYRIUS

siekti visi pasaulio šventraščiai. Jo ragina siekti visi religijos reformuotojai arba *ācāryos*. Vakaruose šią žinią skelbė Viešpats Jėzus Kristus. Ją skelbė Viešpats Buda ir Mahometas. Nė vienas jų neskatino mūsų visam laikui įsikurti čia, materialiam pasaulyje. Tarp tikrų transcendentalistų egzistuoja šioke tokie skirtumai, kuriuos sąlygoja šalies specifika, laikas, aplinkybės, šiek tiek skiriasi ir šventraščių priesakai, tačiau visi jie pripažįsta pamatinę idėją – materialusis pasaulis nėra tikrieji mūsų namai. Taigi, pagal visus požymius savo slapčiausius troškimus mūsų siela gali įgyvendinti Kṛṣṇos pasauliuose, anapus gimimo ir mirties.

Priedai

Apie autorių

Jo Dieviškoji Kilnybė A.C. Bhaktivedanta Swamis Prabhupāda į šį pasaulį atėjo 1896 metais Indijoje, Kalkutos mieste. Su savo dvasiniu mokytoju, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvačiu Gosvāmiu, pirmą kartą susitiko Kalkutoje 1922 metais. Bhaktisiddhāntai Sarasvačiui, garsiam teologui ir šešiasdešimt keturių Gauḍīyos Maṭhų (Vedų institutu) įsteigėjui, patiko išsilavinęs jaunuolis, ir jis įtikino pastarąjį skirti savo gyvenimą Vedų žinojimui skleisti. Śrīla Prabhupāda tampa Bhaktisiddhāntos Sarasvačio pasekėju, o po vienuolikos metų – oficialiai inicijuotu mokiniu (1933 m. Alahabade).

Pirmojo susitikimo metu Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatis Ṭhākura paprašė Śrīlos Prabhupādos skelbti Vedų žinias anglų kalba. Vėlesniais metais Śrīla Prabhupāda parašo komentarus „Bhagavad-gītai“, prisideda prie Gauḍīyos Maṭhų veiklos, o 1944 metais pradeda leisti dvisavaitinį žurnalą anglų kalba – „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“), kuri dabar Vakaruose toliau leidžia Jo mokiniai.

1950-aisiais metais, būdamas penkiasdešimt ketverių metų amžiaus, Śrīla Prabhupāda atsisako šeimyninio gyvenimo ir tampa *vānaprastha* – duoda atsiskyrimo įžadus, daugiau laiko paskirdamas studijoms ir knygų rašymui. Jis išvyksta į šventą

Vṛndāvanos miestą ir apsigyvena istorinėje viduramžių Rādhā-Dāmodaros šventykloje. Čia, kuklioje aplinkoje, jis keletą metų atsidėjęs studijuoja ir rašo. 1959 metais Śrīla Prabhupāda duoda *sannyāsos* išadus. Rādhā-Dāmodaros šventykloje Śrīla Prabhupāda pradeda kurti savo gyvenimo šedevrą – daugiatomį 18 000 posmų „Śrīmad-Bhāgavatam“ („Bhāgavata Purāṇos“) vertimą su komentarais. Parašo knygą „Easy Journey to Other Planets“ (lietuviškai „Anapus laiko ir erdvės“).

Išleidęs tris „Bhāgavatam“ tomus, Śrīla Prabhupāda atvyksta į Jungtines Valstijas įgyvendinti misijos, kurią jam pavedė dvasinis mokytojas. Vėliau jis išleidžia daugiau kaip šešiasdešimt tomų autoritetingų vertimų su komentarais bei studijų, kuriose apžvelgia Indijos religijos ir filosofijos klasikinius kūrinius.

Atvykęs į Niujorką, Śrīla Prabhupāda beveik neturėjo jokių lėšų. Tik kitais metais, 1966-ųjų liepos mėnesį, patyręs didelius sunkumus, jis įkuria Tarptautinę Krišnos sąmonės organizaciją. Kai 1977 metais Śrīla Prabhupāda paliko šį pasaulį (lapkričio 14 d.), jo vadovaujama organizacija jau buvo išaugusi į pasaulinio masto konfederaciją, kurią sudarė daugiau kaip šimtas *āśramų*, mokyklų, šventyklų, institutų bei žemės ūkio bendruomenių.

1972 metais Śrīla Prabhupāda Vakarų šalyse įvedė Vedų švietimo sistemą pradiniam ir viduriniam išsilavinimui įgyti įkurdamas Dalase, Teksaso valstijoje, JAV *gurukulą*. Nuo to laiko jo mokiniai įkūrė daug tokių mokyklų JAV ir visame pasaulyje.

Śrīla Prabhupāda – taip pat ir keletu stambių tarptautinių kultūros centrų Indijoje įkūrimo iniciatorius. Numatyta, kad aplink Śrīdhāma Māyāpuros centrą Vakarų Bengalijoje iškils dvasinis miestas. Šiam grandioziniam užmojiui įgyvendinti prireiks virš dešimties metų. Vṛndāvanoje (Indija) pastatyta didinga Kṛṣṇa-Balarāmos šventykla ir viešbutis svečiams iš viso pasaulio. Stambus kultūros bei švietimo centras yra ir Bombėje. Daugelyje svarbių Indijos vietų taip pat bus sukurti centrai.

Vis dėlto vertingiausias Śrīlos Prabhupādos indėlis – tai jo knygos. Mokslininkų nepaprastai vertinamos už autoritetingumą, minties gilumą ir aiškumą, jos naudojamos kaip akademiniai vadovėliai daugelyje koledžų. Śrīlos Prabhupādos raštai išversti daugiau kaip į 50 kalbų. Leidykla „The Bhaktivedanta Book Trust“, įsteigta 1972 metais Śrīlos Prabhupādos knygos publikuoti, šiuo metu yra stambiausia Indijos religijos bei filosofijos literatūros leidėja pasaulyje.

Jau būdamas garbingo amžiaus, per paskutinius dvylika metų Śrīla Prabhupāda su paskaitomis keturiolika kartų apkeleliavo planetą, pabuvojo šešiuose kontinentuose. Nepaisant to, kad buvo labai užimtas, Śrīla Prabhupāda visą laiką daug rašė. Jo raštai sudaro ištisą Vedų filosofijos, religijos, literatūros bei kultūros biblioteką.

Kaip tarti sanskritą

Visi sanskrito terminai ir vardai pateikiami pagal lotyniškąją sanskrito transliteracijos sistemą, kuri tiksliai perteikia sanskrito rašybą. Kiekvieną sanskrito abėcėlės (*devanāgarī*) ženklą žymi atitinkama lotyniška raidė (su diakritiniu ženklu arba be jo) arba šių raidžių junginys. Tai pasaulio mokslininkų pripažintas ir plačiai vartojamas metodas sanskrito žodžiams rašyti. Žemiau pateikiamas smulkus tarimo paaiškinimas.

Trumpasis balsis **a** tariamas kaip **a** žodyje „kad“, ilgasis **ā** – kaip **a** žodyje „lašas“. Trumpasis **i** tariamas kaip **i** žodyje „tik“, ilgasis **ī** – kaip **y** žodyje „lyja“, trumpasis **u** – kaip žodyje „kur“ ir ilgasis **ū** – kaip žodyje „dūmai“. Balsis **ṛ** tariamas kaip **ri** žodyje „rimas“. Balsiai **e** ir **ai** tariami kaip **ei** žodyje „keistas“ ir **o** bei **au** tariami kaip **o** anglų kalbos žodyje „go“ [gou] („eiti“). *Anusvāra* (**ṁ**) yra grynas nosinis garsas ir tariamas kaip **n** prancūzų kalbos žodyje „boñ“ („geras“). *Visarga* (**ḥ**) – stiprus aspiratas (artikuliacijai būdingas stiprus iškvėpimas, kylantis dėl staigaus oro srovės nutraukimo). Dvieilio gale **aḥ** tariamas kaip **aha**, o **iḥ** – kaip **ihi**.

Guturaliniai (gomuriniai) priebalsiai – **k**, **kh**, **g**, **gh** ir **ṅ**; juos tariant, liežuvio užpakalinė dalis pakyla ir priartėja prie minkštojo gomurio. **K** tariamas kaip žodyje „kalnas“, **kh** – kaip

junginys „**kch**“, **g** – kaip žodyje „gilus“, **gh** – kaip junginys **gh** ir **ñ** – kaip žodyje „dingti“.

Palataliniai (liežuvio vidurinieji) priebalsiai – **c**, **ch**, **j**, **jh** ir **ñ**; juos tariant liežuvio vidurinė dalis pakyla ir priartėja prie kietojo gomurio. **C** tariamas kaip žodyje „čia“, **ch** – kaip junginys **čch**, **j** – kaip žodyje „džiaugsmas“, **jh** – kaip junginys **džh** ir **ñ** – kaip anglų kalbos žodyje „canyon“ („kanjonas“).

Cerebraliniai priebalsiai – **t**, **th**, **d**, **dh** ir **n** – tariami panašiai kaip dantiniai, tačiau liežuvio priešakinė dalis neliečia dantų, bet užsiriečia į viršų ir apatine puse liečia priešakinę kietojo gomurio dalį.

Dantiniai priebalsiai – **t**, **th**, **d**, **dh** ir **n**; juos tariant liežuvio priešakinė dalis liečia dantis. **T** tariamas kaip žodyje „tikslas“, **th** – kaip junginys **tch**, **d** – kaip žodyje „diena“, **dh** – kaip junginys **dh** ir **n** – kaip žodyje „ne“.

Labialiniai (lūpiniai) priebalsiai – **p**, **ph**, **b**, **bh** ir **m**; juos tariant dalyvauja lūpos. **P** tariamas kaip žodyje „pintinė“, **ph** – kaip junginys **pch**, **b** – kaip žodyje „banga“, **bh** – kaip junginys **bh** ir **m** – kaip žodyje „miegas“.

Pusbalsiai **y**, **r**, **l** ir **v** tariami atitinkamai kaip žodžiuose „jautrus“, „ratas“, „laikas“ ir „vaikas“. Sibiliantai (švilpiamieji ir šnypščiamieji) – **ṣ**, **ś** ir **s** tariami atitinkamai kaip žodžiuose „šaltis“, „šienas“ ir „saulė“. Raide **h** žymimas garsas tariamas kaip žodyje „himnas“.

Pastaba: junginys **jñ** tariamas kaip **gj** (pvz.: **yajña** – kaip „**jagja**“).